

Kontrastivna analiza vulgarizama i psovki u hrvatskom i turskom jeziku

Matković, Alen

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:062687>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-28**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

Sveučilište u Zagrebu

Filozofski fakultet u Zagrebu

Odsjek za hungarologiju, turkologiju i judaistiku

Katedra za turkologiju

Kontrastivna analiza vulgarizama i psovki u hrvatskom i turskom jeziku

Diplomski rad na studiju turkologije

Student: Alen Matković

Mentor: dr.sc. Marta Andrić

Datum: 6.12.2022

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Pregled znanstvenih istraživanja fenomena psovke.....	2
3. Semantička polja i govorni činovi.....	6
4. Metodologija.....	9
5. Rezultati analize vulgarizama i psovki.....	12
5.1. Semantičko polje seksa i seksualnih radnji.....	13
5.2. Semantičko polje spolnih organa i ljudskoga tijela.....	16
5.3. Semantičko polje skatologije.....	23
6. Zaključak.....	29
7. Literatura i izvori.....	31
Sažetak.....	33

1. Uvod

Iako su se kroz prošlost javljale različite teorije o jeziku, njegovom porijeklu, svrhama i ustroju, većina njih se slaže oko jednoga zaključka: jezik je sredstvo izražavanja. Objekti jezičnog izražavanja mogu biti različiti, od informacija preko misli, stavova, osjećaja, itd., te isti jezični izraz (ili iskaz) može imati više takvih objekata, ali ono što je bitno jest da svaki oblik jezične produkcije nešto izražava, odnosno nosi neko značenje, te se u tu svrhu koristi. Unatoč tomu, u brojnim se krugovima, kako laičkim tako i stručnim, određeni jezični oblici vrednuju izrazito negativno, a u tom se neodobravanju ponekad ide toliko daleko da ih se naziva jezičnim otpadom i zagovara njihovo izbacivanje iz uporabe. Neke od najčešćih meta tog oblika jezičnog purizma su poštapalice, posuđenice, kalkovi i sleng, ali zasigurno najučestalija meta tih napada, najveći trn u oku čuvara jezičnog morala, moraju biti vulgarizmi i psovke. Vjerojatno se ni jednom drugom jezičnom elementu ne zamjera tolika neprimjerenost niti pripisuje tako negativan utjecaj. Uporaba psovki i vulgarizama često se percipira kao znak neuglađenosti, lošega odgoja, pripadnosti nižim društvenim slojevima, emocionalne nezrelosti, siromašnoga vokabulara i brojnih drugih nepoželjnih karakteristika.

Ipak, usprkos postojanju jake stigme oko psovki i vulgarizama i unatoč nastojanju da se njihovo korištenje iskorijeni na temelju uvjerenja da su bespotreban i štetan jezični čimbenik, ti su izrazi jednako rašireni i u uporabi danas kao što su oduvijek bili, iako zasigurno u nešto promijenjenom obliku, u svakom jeziku koji raspolaže psovačkim repertoarom (Badurina 2020: 102). Vjerojatno najzaslužniji čimbenik za tu otpornost i trajnost psovačkih izraza jest činjenica da njihovu jezgru čine riječi koje se odnose na tabu teme, drugim riječima, na semantičke domene koje se ne bi trebale spominjati u uljudnoj i društveno prihvatljivoj komunikaciji, što im pridodaje izrazito snažan emocionalni naboj. Zahvaljujući tom emocionalnom naboju vulgarizmi i psovke se mogu koristiti u brojne svrhe, od vrijeđanja i agresije preko iskazivanja solidarnosti i grupne pripadnosti do emocionalnog rasterećenja i katarze. Psovke se stoga mogu okarakterizirati kao primarno emocionalan jezik u čijoj se jezgri nalazi određeno emotivno značenje pa se s velikom sigurnošću može pretpostaviti da je neki oblik psovanja prisutan u svakoj jezičnoj i kulturnoj zajednici, kako u prošlosti tako i danas (Jay 2008: 268). Štoviše, prema nekim istraživačima, psovka je jezični element koji izjednačuje takozvana primitivna i napredna društva

jer je njena jezgra i svrha ostala nepromijenjena kroz čitav niz stoljeća, iako su njezini oblici bitno drugačiji u različitim fazama razvoja neke zajednice (Montagu 2001: 5-6).

Iz svega navedenog može se zaključiti da je psovka ujedno i izrazito važan dio identiteta kako cijelog jednog društva tako i pojedinaca koji ga čine (Užarević 1999: 199), čime više iznenađuje činjenica da se taj dio ljudskoga jezika nastoji potisnuti ili čak iskorijeniti. Ta kontradikcija u mnogim se zajednicama očituje i u razlici u diskursu o psovki na intrakulturalnom planu, gdje je ona vrlo često izvor srama i meta kritika, i na interkulturalnom planu, gdje se pojavljuje upravo suprotan diskurs o psovci koja postaje izvor ponosa i dokaz kreativnosti i jedinstvenosti određene zajednice. Ta polarnost psovačkog diskursa prisutna je i u dvjema kulturama kojima se bavimo u ovom radu, hrvatskoj i turskoj. U obje jezično-kulturne zajednice prisutna je s jedne strane stroga društvena sankcija protiv psovki i vulgarnoga jezika (Badurina 2020: 99, Altun 2010: 2) u skladu s kojom brojne društvene institucije, od obitelji preko obrazovnog sustava do medija i vjerskih institucija nastoje odgovoriti pojedince od njihove uporabe, a s druge strane osjećaj privrženosti prema psovačkom repertoaru materinjeg jezika bez kojega bi taj dio jezika davno iščeznuo. Budući da hrvatsko i tursko društvo dijeli velika udaljenost ne samo u geografskom, nego i jezičnom, kulturnom, religijskom, povijesnom i političkom smislu, možemo pretpostaviti da će njihovi psovački repertoari u sadržajnom pogledu biti različiti, što ćemo ispitati na temelju analize semantičkih polja iz kojih ova dva jezika crpe psovački vokabular. S druge pak strane, budući da ta dva društva čine pojedinci koji dijele neke univerzalne ljudske emocije i iskustva, u ovom radu pokušat ćemo dokazati da pripadnici tih dviju zajednica koriste psovačke izraze i vulgarnizme u slične svrhe, što ćemo pak ispitati na temelju kvalitativne analize psovačkih izraza prikupljenih iz korpusa.

2. Pregled znanstvenih istraživanja fenomena psovke

Kada je u nekom društvu utjecaj tradicionalnih institucija i konzervativnih vrijednosti snažan teško je očekivati da jedan kontroverzan fenomen kao što je psovka dobije pažnju koju zaslužuje, čak i u znanstvenom smislu (Badurina 2020: 98). Razlog tomu je činjenica da ni akademski svijet nije otporan na utjecaj dominantnih misaonih struja u nekom društvu. Stoga ne treba čuditi da su se prvi ozbiljni radovi na ovu temu pojavili u SAD-u, i to u periodu kada je došlo do snažne liberalizacije američkoga društva. Zanimljivo je da su prvi ozbiljni znanstveni radovi na temu psovanja nastali u disciplinama antropologije i etnologije i to na temelju istraživanja psovanja

kod 'primitivnih' domorodačkih plemena. Ta su istraživanja pokazala da takozvana 'primitivna' društva koriste psovke u iste svrhe kao i 'civilizirana' društva, te da je glavna razlika to što su 'primitivna' društva puno liberalnija po pitanju psovki i svjesna njenog purgativnog učinka, drugim riječima da imaju daleko zdraviji odnos prema toj pojavi od 'civiliziranih' društava (Montagu 1967: 13). Jedan od prvih lingvista koji se dotakao ovoga fenomena, iako samo na površnoj razini, bio je začetnik teorije govornih činova J. L. Austin koji je psovke u svom nizu predavanja skupljenom 1962. godine u poznatu knjigu *How to Do Things with Words* smjestio u kategoriju 'BEHABITIVES' koja predstavlja govorne čine povezane s osjećajima i stavovima (Austin 1962: 81). Na Austinovu teoriju kasnije se nadovezao njegov učenik John Searle koji je stavio naglasak na važnost namjere govornika u izricanju nekog iskaza i sugovornikovu interpretaciju te namjere za uspješnost određenog govornog čina (Searle 1969: 45). Tako se u okviru teorije govornih činova psovka može definirati kao govorni čin kojim govornik nastoji, najčešće uporabom vulgarnog vokabulara, izraziti svoje osjećaje ili stavove prema nekoj osobi, događaju, pojavi i slično. Suvremeni se pak lingvistički pristup ovom fenomenu udaljio od teorije govornih činova i pokušaja da se psovku svrsta u iste kategorije s drugim jezičnim elementima. Današnji lingvisti prepoznali su jedinstvenost i posebnost psovke kao zasebne pojave koju je potrebno analizirati i opisati unutar njezinih vlastitih okvira. Naglasak se posebice stavlja na ulogu psovke kao odraza posebnosti i jedinstvenosti različitih jezično-kulturnih zajednica, ali i kao odraza određenih univerzalnih ljudskih praksi i iskustava. Vjerojatno najpoznatiji i najuspješniji rad koji je usvojio takav pristup je monografija švedskog lingvista Magnusa Ljunga *Swearing: A Cross-Cultural Linguistic Study* iz 2011. godine. U njoj Ljung na temelju analize psovačkih izraza iz preko 30 različitih jezika stvara klasifikaciju psovki prema njihovim funkcijama i temama (Ljung 2011: 29). Na temelju te analize isti je autor ponudio opis fenomena psovke koji se temelji na četiri svojstva: uporaba tabu izraza, ne-doslovno značenje tih tabu izraza, stroga leksička, frazalna i sintaktička ograničenja te izražavanje emotivnog značenja (Ljung 2011: 4). Ta je monografija dala pregledan klasifikacijski sustav kojim su se kasniji istraživači koristili kako bi analizirali ovaj fenomen u vlastitim jezicima i usporedili vulgarizme i psovke iz vlastitih jezika s onima iz drugih.

Jedan od prvih radova koji se pozabavio psovkom u hrvatskom jeziku bila je studija hrvatskog franjevca Ignacija Gavrana *Bludna psovka: povijesno-psihološka studija* iz 1962. godine. Iako autor u njoj zauzima uglavnom moralistički stav prema fenomenu psovke, važan

doprinos njegove studije jest razdioba koju je uspostavio između vjerskog psovanja, koje je usmjereno prema bogovima, svecima, svetim predmetima, mjestima, praksama itd., te bludnog psovanja, koje se najčešće odnosi na spolni život ljudi i životinja (Pilch 2011: 12). Takvom je klasifikacijom Gavran, vjerojatno nehotimično, ukazao na važnost iskustvene domene, odnosno semantičkog polja, iz koje psovka crpi svoj vokabular za njezinu analizu. Josip Užarević se u svom članku *Fenomenologija psovke* objavljenom u mjesečniku *Republika* 1999. godine nadovezao na Gavranovu klasifikaciju istaknuvši da se u slavenskim jezicima psovke "... zasnivaju na trima riječima koje upućuju na seksualnu sferu. Dvije su od njih, dakako, vulgarni nazivi za muški i ženski spolni organ (...) Treća riječ, glagol jebati, svojevrsna je nad-riječ jer ona funkcionalno ujedinjuje gotovo cijeli semantički prostor psovke" (Užarević 1999: 192). Osim što je nadopunio Gavranovu razdiobu psovki prema kriteriju semantičkih polja, Užarević se također dotaknuo i sociološke važnosti psovke te zauzeo stav protiv ideje da je psovka jezični otpad i da je nepoželjan element jezika koji je potrebno izbaciti. Kao argument navodi činjenicu da je jezik neraskidivo povezan sa zajednicom koja ga koristi te da svaki njegov element, čak i oni 'niže' vrijednosti, ima određenu svrhu jer, da nije tako, ne bi ga se niti koristilo (Užarević 1999: 189). Autor sljedećim riječima naglašava kulturnu ukorijenjenost psovke: „...svaki član kulturno-jezične zajednice, psovao on ili ne, *razumije psovku*; ona je duboko ukorijenjena u njegovu jezičnu i kulturnu svijest (ili podsvijest) te, hotimice ili nehotice, čini jednu od komponenata njegova identiteta“ (Užarević 1999: 199). Užarević također ističe činjenicu da psovački izrazi ne moraju uvijek sadržavati vulgarizme, npr. vulgarni izraz može se zamijeniti nekim neutralnim sinonimom a da sugovornik taj izraz i dalje interpretira kao psovku, ali i da u isto vrijeme vulgarne riječi nisu rezervirane isključivo za psovanje te se mogu koristiti i u drugim kontekstima (Užarević 1999: 190). Kao što se može vidjeti, ovaj autor je ukazao na slojevitost i dubinu problematike vulgarizama i psovki te njegov rad predstavlja značajni odmak od moralizatorskog pristupa ovom fenomenu i pomak ka znanstveno utemeljenom lingvističkom, filozofskom i sociološkom pristupu. Ipak, jedna od glavnih zamjerki koje se mogu pripisati ovom radu jest činjenica da je u njemu naglasak na agresivnoj, destruktivnoj, razaračkoj ulozi i naravi psovke koja je predstavljena kao fenomen koji negira i prekida komunikaciju, premda znamo da je to u stvarnosti samo jedan od njenih aspekata, te da se druge funkcije psovke (kao što je solidarnost, katarza, označavanje pripadnosti) također značajno zastupljene. Tu je činjenicu u svom radu *Pragmatic analysis of swear words in online communication* iz 2021. godine u fokus

stavila Sunčana Sinković koja naglašava da psovanje ima brojne pozitivne uloge kao što su pružanje emocionalnog oduška te da se često koristi u pozitivnim kontekstima kao što su šale, komentari, erotika, pripovijedanje, sleng, ironija ili sarkazam u svrhu ostvarivanja humorističnog učinka ili promoviranja društvene harmonije i kohezije (Sinković 2021: 2). Važan doprinos ovoj tematici u hrvatskom jezikoslovlju dao je i Pavel Pilch u svojem radu *Psovke u češkom i hrvatskom jeziku* iz 2011. godine. U tom je radu autor pristupio fenomenu psovke unutar okvira teorije semantičkih polja te došao do zaključka da se hrvatska i češka jezično-kulturna zajednica razlikuju u odabiru iskustvenih domena iz kojih crpe materijal za psovačke izraze (Pilch 2011: 37).

Iako se za fenomen psovke može reći da je općenito slabo istražen u području lingvistike, neke jezikoslovne tradicije posvetile su mu više pažnje od ostalih. Kao što smo vidjeli, jedna od vodećih je angloamerička tradicija koja je dala neke od prvih važnih znanstvenih radova na ovu temu, ali i hrvatska jezikoslovna tradicija uhvatila je korak s trendovima u suvremenoj lingvistici i posvetila se analizi tog dijela svog jezičnog bogatstva. Nažalost, isto se ne može reći za tursko jezikoslovlje u kojemu je tema vulgarizama i psovki slabije istražena. Turski su se lingvisti uglavnom bavili psovkom kao sastavnicom slenga i žargona, pa se tako u nekim rječnicima slenga i žargona može pronaći pokoja referenca na ovaj fenomen. Primjerice, autor Hulki Aktunç u svom rječniku *Büyük Argo Sözlüğü* iz 2019. godine navodi da se vulgarizmi često koriste i u žargonu i u psovka, ali da je glavna razlika između to dvoje činjenica da psovku razumiju svi članovi neke jezično-kulturne zajednice, dok je žargon svojevrsni 'skriveni' jezik s kojim su upoznati isključivo članovi neke društvene podgrupe (Aktunç 2019: 409). Jedan od radova iz turskog jezikoslovlja koji je pristupio fenomenu psovke u okviru suvremenog pristupa je članak *Küfür ve Argonun Gündelik İletişimdeki Yeri* autora Çiçek i Yağbasan iz 2019. godine u kojemu autori ističu da se psovka osim za vrijeđanje i izražavanje agresivnosti može koristiti i u druge svrhe kao što su emocionalni odušak, zabavljanje, solidarnost, osvajanje društvenog statusa, izražavanje grupne pripadnosti, pridodavanje dinamičnosti komunikaciji itd. (Çiçek i Yağbasan 2019: 17). Autori se u ovom radu osvrću i na uvriježenu percepciju psovki i ljudi koji ih koriste u turskom društvu te ističu da „Iako postoji mišljenje da žargon i psovke u pravilu koriste ljudi siromašnog vokabulara i slabog obrazovanja, danas se može vidjeti kako i oni najobrazovaniji

koriste te ružne izraze“ (Çiçek i Yağbasan 2019: 17)¹. Ovakav zaključak podsjeća na Užarevićevu opasku o kulturnoj uvriježenosti psovke te pokazuje da je psovka u svakoj kulturi koja ju posjeduje poznata svim njezinim pripadnicima i da na temelju toga pripada općem jezičnom bogatstvu neke zajednice. Kao neke od najvažnijih funkcija psovke navode „...izražavanje osjećaja, šokiranje ili napadanje drugih, ili psovanje iz navike“² (Çiçek i Yağbasan 2019: 18). Na ovu temu se ukratko osvrnula i autorica Hilal Oytun Altun u svojoj knjizi *Hakaret Kitabı* iz 2010. godine u kojoj definira psovke kao „izraze koji se koriste s ciljem napadanja, riječi koje upućuju na koncepte ili stanja koje ljudi smatraju odbojnim, te su iz toga razloga relativni; mijenjaju se od kulture do kulture, štoviše od čovjeka do čovjeka“³ (Oytun Altun 2010: 6). Iako se na temelju ranije spomenutih i sličnih izvora koji su istraživali fenomen psovke u drugim kulturama ova definicija može smatrati površnom jer zanemaruje sve ostale funkcije koje psovka vrši osim agresije, njena vrijednost krije se u naglašavanju kulturne relativnosti psovke, odnosno činjenice da različite kulture raspolažu različitim psovačkim repertoarima te da psovke odražavaju stavove i osjećaje pripadnika određene jezično-kulturne zajednice prema nekim konceptima i stanjima.

3. Semantička polja i govorni činovi

Pojam semantičkih polja poglavito se razvio iz teorije polja njemačkog lingvистa Josta Triera koji ju je prvi puta iznio u jednom predavanju 1931. godine, a koju su kasniji lingvisti dodatno razrađivali. U *Hrvatskoj enciklopediji* termin *semantičko polje* definiran je kao:

„Naziv kojim se u lingv. semantici označuje integrirani skup leksema koji pripadaju manje ili više izdvojenomu području značenja (npr. *voće*). Nastala iz strukturalističkoga poimanja jezika i svijeta, teorija semantičkih polja oživjela je u novijim prototipno-konceptualnim pristupima problemu značenja, poglavito isticanjem mentalne reprezentacije stvarnosti, tj. svojevrsnoga univerzuma misli koji posreduje između riječi i stvari.“ (*Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*: 2021)

Trierova teorija semantičkih polja temelji se na ideji da je vokabular nekog jezika „integrirani sustav leksema koji su međusobno značenjski povezani“ (Lyons 1977: 253).⁴ Prema Pilchu

¹ autorov prijevod

² autorov prijevod

³ autorov prijevod

⁴ autorov prijevod

“Takvim [semantičkim] poljem razumijemo skup leksema i leksikalnih jedinica koje su spojene semantičkim značenjem. Za uvrštavanje u ovo ili ono polje nisu bitne fonološke, morfološke ni sintaktičke karakteristike leksikalnih jedinica. Bitna su samo njihova semantička značenja i odnosi prema ostalim jedinicama polja.” (Pilch 2011: 7). Ova se teorija temelji na ideji da je jezik u ljudskom umu sustavno organiziran prema određenim kategorijama koje se sastoje od više i manje prototipnih članova. Jedna od tih kategorija bi primjerice mogla biti *ŽIVOTINJE*, dok bi članovi te kategorije bili npr. psi, mačke, ptice, ribe, itd. Svaki od tih članova kategorije *ŽIVOTINJE* mogao bi činiti svoju zasebnu kategoriju sve do određene točke nakon koje daljnja raščlamba više nije moguća u nekom jeziku.

Važno je napomenuti da je prototipnost člana neke kategorije kulturno uvjetovana te da različite kulture imaju svoje jedinstvene sustave poimanja svijeta (Boran 2018: 398). Prema ovom modelu leksik je u ljudskom umu organiziran tako da je “određeno ljudsko iskustveno područje podijeljeno i organizirano na specifičan način za svaki jezik i svako njegovo razvojno razdoblje“ (Raffaelli 2015: 134). Poznato je primjerice da je u velikom broju zapadnih kultura pas prototipni predstavnik kategorije *KUĆNI LJUBIMCI*, dok je u nekim drugim kulturama na marginama te kategorije te spada u kategorije *HRANE* ili *ZAPREŽNIH ŽIVOTINJA*. Još jedan element u sustavu semantičkih polja koji se razlikuje od kulture do kulture je granica do koje je moguća raščlamba određene kategorije. (Croft i Cruse 2004: 78). Tako primjerice većina jezika na svijetu posjeduje samo jedan leksem za devu, dok ih arapski jezik ima nekoliko stotina jer je u arapskoj kulturi ona bila višefunkcionalna životinja od velike važnosti. Iz toga možemo zaključiti da su jezik i način na koji je on ustrojen odraz zajedničkih iskustava, vrijednosti, praksi i načina razmišljanja određene jezično-kulturne zajednice, zbog čega neizbježno mora doći do određenih „leksičkih praznina“ kada se dva jezika međusobno usporede. Tako primjerice Boran (2018: 398) uspoređuje leksik koji se odnosi na rodbinske odnose u turskom i engleskom jeziku u kojemu uočava neke praznine, npr. činjenicu da pojam označen turskim leksemom *enişte*⁵ nije leksikaliziran u engleskom jeziku. Postojanje tih praznina nipošto ne znači da je jedan jezik manjkav u usporedbi s drugim, nego do njih najčešće dolazi jer je jedna zajednica zbog učestale izloženosti nekoj pojavi osjetila potrebu da ju leksikalizira u svom jeziku dok neka druga nije. Dokaz tomu je činjenica da čak i onda kada neki jezik ne posjeduje jedinstveni leksem za neku

⁵ Prema rječniku turskog jezičnog društva *TDK Sözlüğü* ovaj leksem označava muza nečije sestre ili nečijeg ženskog rođaka (hrv. pašanac)

pojavu, u njemu se mogu koristiti drugi leksemi koji se odnose na niz semantičkih svojstava koja karakteriziraju tu pojavu, odnosno tu se pojavu može opisati.

Jedna od posebnosti psovačkih izraza jest činjenica da njihovu jezgru čine „tabu riječi, tj. riječi kojih doslovna značenja označuju semantička područja koja su (...) 'previše privatna, previše odbojna, previše sveta' da bi se spominjala“ (Ljung 2011: 8)⁶. Ljung ovdje zapravo govori o iskustvenim domenama, odnosno semantičkim poljima, iz kojih psovački izrazi crpe svoj vokabular, a prema Montagu „Bilo koja riječ koja ima emocionalni naboj može poslužiti psovačima za njihove svrhe (...) repertoar riječi koje se koriste u psovanju proizlazi iz onoga što je sveto, zabranjeno, iz seksa, spolnih organa i spolnih funkcija, onoga što je opsceno, iz prljavštine, skatologije, i svega što je uvredljivo“ (Montagu 1967: 90)⁷. Ako pretpostavimo da je psovanje jezični fenomen koji primarno nosi emotivno značenje te da različite jezično-kulturne zajednice u svojim psovačkim izrazima kao jezgru koriste leksemi iz različitih semantičkih polja, analiza zastupljenosti leksema iz tih semantičkih polja trebala bi dovesti do zaključaka o tome koje teme i riječi nose najveći emocionalni naboj za određenu kulturu. Međutim, rezultati takvog istraživanja ne mogu nam puno reći o tome u koje se svrhe i na koje načine ti psovački izrazi koriste zbog jedne od glavnih karakteristika psovki, a to je da se u njima tabu riječi, koje čine njihovu jezgru, koriste u ne-doslovnom značenju (Ljung 2011: 4). Kako bismo mogli nešto zaključiti o svrhama korištenja psovačkih izraza i njihovim funkcijama potreban nam je drugi teorijski okvir.

Metode i kategorije potrebne za istraživanje funkcija nekog jezičnog elementa može nam pružiti teorija govornih činova koje smo se dotaknuli u poglavlju *Pregled znanstvenih istraživanja psovke*. Tvorac ove teorije John I. Austin započeo je svoje predavanje u kojemu je iznio njezine temelje ovim riječima: „Primijećeno je da mnoge osobito zbunjujuće riječi umetnute u naizgled opisne rečenice ne ukazuju na neko posebice neobično svojstvo iskazane zbilje, nego na okolnosti pod kojima se nešto izjavljuje, ili na nesigurnosti kojima je ta zbilja izložena ili na način na koji ju se treba shvatiti itd.“ (1962: 3)⁸. Ove riječi predstavljaju veliki odmak od dotadašnjih semantičko-sintaktičkih pristupa jeziku koji su promatrali jezik isključivo kao sustav koji opisuje zbilju, za razliku od pragmatičkog pristupa jeziku koji ga promatra kao

⁶ autorov prijevod

⁷ autorov prijevod

⁸ autorov prijevod

sustav koji utječe na, pa čak i oblikuje ili stvara zbilju. Teorija govornih činova temelji se na ideji da se svaki iskaz sastoji od tri čina, a to su lokucijski čin (fizička produkcija iskaza koji ima neko značenje i referencu), ilokucijski čin (iskazivanje lokucije s određenom namjerom) te perlokucijski čin (određena interpretacija tog ilokucijskog čina, bila ona u skladu s namjerama govornika ili ne) (Austin 1962: 105).

Psovanje je poseban govorni čin po tome što u njemu lokucijski sadržaj uglavnom ne reflektira njegovu ilokucijsku snagu kao što je to slučaj kod primjerice govornog čina *ZAKLETVE*. Osim toga, psovka u svom lokucijskom sadržaju može biti vrlo slična ili čak identična s drugim govornim činovima a da pritom adresat psovke vrlo teško može zamijeniti psovku za, primjerice, zakletvu. Razlog tomu je činjenica da je „...ilokucijski čin konvencionalan čin: čin izveden u skladu s nekom konvencijom“ (Austin 1962: 105). Iz toga je razloga nemoguće da izvorni govornik hrvatskog jezika interpretira iskaz kao što je „Jebat ću ti mater, kunem ti se“ kao zakletvu, iako taj iskaz sadrži performativni glagol *kleti se* koji ukazuje na govorni čin zakletve. Searle navodi da su „Govorni čin ili činovi izvedeni izgovaranjem rečenice u pravilu ovisni o značenju te rečenice“ (Searle 1969: 18), ali vidjeli smo da to ne vrijedi u slučaju psovke čiji se lokucijski sadržaj u pravilu ne poklapa s njenom ilokucijskom snagom.

Svaki govorni čin, uključujući i psovku, služi nekoj svrsi, odnosno njime se nešto postiže ili nastoji postići. U pravilu je jedan govorni čin povezan s jednom svrhom, no, u ranijim smo poglavljima vidjeli da to ne vrijedi za psovku, koja može imati više različitih funkcija odjednom, što je još jedna njena karakteristika po kojoj se razlikuje od ostalih govornih činova. Glavne jezične funkcije koje se povezuju sa psovačkim izrazima su emotivna ili ekspresivna, koja je fokusirana na adresanta te za cilj ima direktan izražaj govornikova stava prema onome o čemu je riječ (Ljung 2011: 21), emfatična, koja je fokusirana na poruku te za cilj ima dodavanje dinamičnosti iskazu, te afektivna, koja je fokusirana na adresata te za cilj ima ostvariti određeni utjecaj na sugovornika, njegove stavove, osjećaje, razmišljanja, itd. Neke od glavnih svrha u koje se takvi izrazi koriste su pružanje emocionalnog oduška, odnosno katarze, agresija, hiperboličnost, izražavanje negativnih emocija, solidarnosti, društveno psovanje, izražavanje određenog identiteta, itd. (Sinković 2021: 1-2). Kao što možemo vidjeti, psovanje je izrazito kompleksan fenomen koji se po mnogočemu razlikuje od drugih jezičnih fenomena te se odupire čvrstom svrstavanju u bilo kakav teorijski i metodološki okvir. Zbog toga istraživanje takvog

fenomena zahtijeva novi pristup utemeljen na kombinaciji dviju teorija spomenutih u ovome poglavlju uz neke nadopune i preinake, o čemu će biti riječi u sljedećem poglavlju.

4. Metodologija

Praktični dio ovoga rada sastoji se od dva dijela. Prvi dio čini kvantitativna analiza vulgarizama koji čine jezgru psovačkih izraza u hrvatskom i turskom jeziku na temelju jednojezičnih korpusa Croatian Web za hrvatski jezik i Turkish Web za turski jezik koji se nalaze na platformi *SketchEngine*. Ti izrazi zatim su podijeljeni prema iskustvenim domenama, odnosno semantičkim poljima, kojima pripadaju kako bi se mogle usporediti sličnosti i razlike između ova dva jezika i dviju kultura po pitanju emocionalne snage određenih tema. Budući da turski korpus sadrži brojne internetske stranice erotskog sadržaja u kojima se riječi iz područja seksa i spolnih organa koriste u doslovnom značenju, morali smo koristiti opciju filtriranja⁹ u *SketchEngineu* kojom smo izbacili pojave vulgarizama s takvih stranica kako bismo dobili što vjernije i točnije rezultate. Iako su nam u ovom istraživanju primarno u fokusu jezgre psovačkih izraza, ti se izrazi ipak sastoje i od drugih elemenata do kojih dolazimo istraživanjem kolokacija određenog leksema pomoću opcije *Collocations* u *SketchEngineu*. Na taj način istražujući lekseme s kojima se često uparuje određeni vulgarizam možemo potencijalno doći do novih vulgarizama koji čine jezgru drugih psovačkih izraza u nastojanju da našu analizu učinimo što je moguće potpunijom i iscrpnijom.

Drugi dio analize čini kvalitativna analiza samih psovačkih izraza u kojima se vulgarizmi do kojih smo došli u prvom dijelu koriste. Ta analiza nije provedena u korpusima iz *SketchEnginea* nego na temelju ručno sastavljenog korpusa koji čine komentari s društvenih mreža kao što su *Reddit* i *YouTube*. Postoji nekoliko razloga za takvu odluku, jedan od kojih je ranije spomenuta prisutnost stranica erotskog sadržaja u turskom korpusu koja bi mogla narušiti vjerodostojnost dobivenih podataka ukoliko se ne eliminira. No glavni razlog je činjenica da komentari na tim društvenim mrežama imaju puno više sličnosti s interakcijama u stvarnome svijetu od sadržaja koji pronalazimo na *SketchEngineu*. Kao prvo, korpusi u *SketchEngineu* su konstruirani tako da kada pretražujemo pojavnosti određenog leksema u kontekstu dobijemo rezultate s različitih web stranica različite tematike, dok rezultati iz korpusa ručno sastavljenog za potrebe ove analize

⁹ Ova je opcija postaje dostupna kada se prikažu sve pojave traženog leksema preko opcije *Concordance*.

dolaze s jedne specifične stranice i odnose se na istu tematiku, što olakšava praćenje toka interakcije. Osim toga, pojavnosti u *SketchEngineu* su izolirane iz šireg konteksta interakcije što otežava donošenje zaključaka o nekim važnim elementima analize kao što je pitanje je li psovački izraz usmjeren prema sadržaju ili prema sugovorniku, dok ručno sastavljeni korpus pruža pristup cijeloj interakciji te omogućuje donošenje takvih zaključaka. Također, ručno sastavljen korpus omogućuje odabiranje interakcija koje se odnose na teme za koje se pretpostavlja da bi mogle izazvati snažne osjećaje kod ljudi, kao što su politika, sport, zločin, crna kronika, životi slavnih itd., i time osigurava što je veću moguću količinu podataka za analizu. Neka ranija istraživanja provedena za engleski jezik pokazala su da uporaba psovki na društvenim mrežama poput *Reddita* odražava uporabu psovki u govornom jeziku kada je u pitanju učestalost psovanja (McEnery 2006; Dynel 2012). No, ta sličnost nije ograničena isključivo na učestalost korištenja psovačkih izraza, nego i na njihove funkcije koje se prema Jayu (2018: 109) preklapaju između interakcija na internetu i interakcija uživo. Ipak, potrebno je istaknuti i da postoje brojne razlike između virtualnih i stvarnih interakcija koje bi mogle utjecati na podatke o učestalosti psovanja, vjerojatno najvažnija od kojih je anonimnost koju korisnik uživa na internetu koja bi prema Deryju (1994: 1) mogla dovesti do intenzivnije uporabe psovki.

Sama analiza utemeljena je na preinačenoj Ljungovoj podjeli psovačkih izraza prema njihovim funkcijama. U njegovoj klasifikaciji psovački izrazi podijeljeni su u tri glavne kategorije: samostalni (npr. uzvik *Jebem ti mater!*), umetnuti (npr. *Ovaj jebeni auto ne radi*) i zamjensko psovanje (npr. *Dodaj mi taj kurac*)¹⁰. Samostalni su izrazi nadalje prema njihovim funkcijama podijeljeni na zakletve, kletve, afirmaciju i kontradikciju, neugodne sugestije, ritualne uvrede i pogrde, dok su umetnuti izrazi podijeljeni na priložne/pridjevske intenzifikatore, pridjeve neodobravanja, naglašavanje, modalne priložne oznake, anaforičku uporabu epiteta te imenske dopune (Ljung 2011: 29). Zamjensko je pak psovanje zasebna kategorija u kojoj vulgarnizam koji čini jezgru psovačkoga izraza može nositi različita ne-doslovna značenja ovisno o kontekstu u kojemu se koristi (Ljung 2011: 162)¹¹. Kao što vidimo, u ovoj su klasifikaciji umetnuti izrazi podijeljeni na temelju njihovih sintaktičkih svojstava, dok su samostalni

¹⁰ 'The functions fall into two major subgroups, viz. the stand-alones and the slot fillers. There is in addition a third smaller functional category, that of replacive swearing' (Ljung 2011: 30)

¹¹ '...taboo words that may replace an almost infinite number of ordinary non-taboo nouns and verbs which are given new literal meanings which are interpreted in terms of the linguistic and situational settings in which they are used' (Ljung 2011: 35).

podijeljeni prema vrsti govornoga čina na koji ukazuju. Ljungova klasifikacija implicira da se samostalni izrazi ne mogu raščlaniti na svoje sintaktičke sastavnice, ali još važnije da se umetnuti izrazi ne mogu analizirati u okviru govornih činova koje ili sami čine ili kojima doprinose. Iz toga smo razloga odlučili nadopuniti Ljungovu klasifikaciju tako što smo sve psovačke izraze, bili oni samostalni ili umetnuti rečenični element, analizirali na temelju njihovoga sintaktičkoga ustroja i pragmatičke funkcije. Također smo za svaki psovački izraz istaknuli glavnu i sekundarnu/e domene kako bi lakše pratili koji element čini jezgru psovačkog izraza a koji ga nadopunjuju. Osim toga, na temelju šireg konteksta istaknuli smo i koja jezična uloga dominira u određenom psovačkom izrazu (emotivna, emfatična ili afektivna) te je li psovka upućena sadržaju, sugovorniku ili nekom trećem entitetu kako bi dobili širi uvid u psovačke prakse i navike govornika hrvatskog i turskog jezika.

Praktični dio ovoga rada temelji se na dvije različite hipoteze koje u njemu nastojimo istražiti. Prva od njih jest da govornici hrvatskog i turskog jezika kao jezgru psovačkih izraza koriste različite vulgarizme s različitom učestalošću. Tu hipotezu istražiti ćemo na temelju kvantitativne analize vulgarizama u hrvatskom i turskom korpusu u *SketchEngineu*. Ona je utemeljena na ideji da je jezik odraz jedinstvenog i specifičnog iskustva određene zajednice te da se na temelju toga brojni njegovi elementi, a osobito emotivni jezik kao što je psovka, razlikuju od kulture do kulture (Montagu 2001: 71, 78; Jay 2008: 274; Ljung 2011: 115; Užarević 1999: 199). Druga hipoteza je da govornici hrvatskog i turskog jezika koriste različite psovačke izraze u iste svrhe, odnosno da se funkcije takvih izraza ne razlikuju između ovih dvaju kultura. Tu hipotezu istražiti ćemo na temelju kvalitativne analize psovačkih izraza prikupljenih iz ručno izrađenog korpusa komentara s različitih društvenih mreža. Ova je pak hipoteza utemeljena na ideji da pripadnici svih zajednica dijele određena univerzalna životna iskustva i osjećaje te da jezik, osim onoga što je specifično za neku zajednicu, odražava i ono što ona dijeli s drugim zajednicama (Pinker 2008: 206). Na temelju toga očekuje se da će zastupljenost jezičnih funkcija psovačkih izraza (emotivne, emfatične i afektivne) biti slična i u hrvatskim i u turskim psovkama. Motivacija za testiranje upravo ovih dviju hipoteza proizlazi iz činjenice da su teoretski okviri unutar kojih je ovaj rad smješten, teorija semantičkih polja i govornih činova, pogodni za istraživanje onoga što je kulturno i jezično specifično (semantička polja) i onoga što je univerzalno (govorni činovi) te pretpostavke da psovke, kao možda najogledniji primjer emotivnoga jezika, odražavaju i jedno i drugo.

5. Rezultati analize vulgarezama i psovki

U ovom dijelu rada predstavljamo rezultate kvantitativne analize vulgarezama iz korpusa hrvatskog i turskog jezika u *SketchEngineu* te kvalitativne analize psovačkih izraza iz ručno sastavljenog korpusa. Budući da korpusi u *SketchEngineu* nisu jednake veličine (korpus Croatian Web ima 1,211,328,660 riječi, a korpus Turkish Web 3,388,418,900 riječi) umjesto izravnih pojava nekog vulgarezama u cijelom korpusu, u prvom planu je učestalost njegova pojavljivanja na milijun riječi (*pmt*). Korištenjem te mjere moguće je uspoređivati podatke iz korpusa različitih veličina.¹² Vulgarezmi iz oba jezika podijeljeni su prema semantičkim poljima kojima pripadaju te su ova dva jezika uspoređena prema učestalosti pojavljivanja leksema iz određenih polja. Hrvatski i turski jezik također su uspoređeni prema kolokacijama tih vulgarezama, odnosno leksema s kojima se oni najčešće uparuju kako bismo ih mogli usporediti ne samo na temelju jezgri, nego i na temelju kompletnih psovačkih izraza. Primjeri koji su dolje navedeni u svrhu reflektiranja određene funkcije nekog psovačkog izraza uglavnom su izvučeni iz ručnog korpusa, osim u slučajevima kada u ručnom korpusu nismo uspjeli pronaći primjer neke uporabe te smo morali posegnuti za pojavama iz korpusa u *SketchEngineu*.

5.1. Semantičko polje seksa i seksualnih radnji

Najčešći leksem iz ove domene u hrvatskom jeziku je glagol *jebati* (48,37 *pmt*, 69 933 pojave), za koji Užarević kaže da je „...svojevrsna nad-riječ jer ona funkcionalno ujedinjuje gotovo cijeli semantički prostor psovke” (Užarević 1999: 192). Užarević za ovaj glagol dodaje da “Ako pođemo od postavke da je glavna funkcija psovke (shvaćene u pravome, ozbiljnome smislu riječi) – uvrjeda, prijetnja, ponižavanje, verbalno nasilje nad adresatom (sugovornikom ili protivnikom), tada treba priznati da takvu ulogu najbolje vrši upravo glagol *jebati*” (Užarević 1999: 195). Razlog tomu je činjenica da glagol *jebati* nosi konotacije silovitosti, uzimanja, grubosti dok primjerice njegov ne vulgarni ekvivalent *voditi ljubav* ima upravo suprotne konotacije. Iz toga vidimo da iako izrazi “Jebali smo se svaki dan” i “Vodili smo ljubav svaki dan” imaju isti referent u smislu spolnog odnosa, njihove konotacije su veoma različite. Kada se glagol *jebati* koristi u izolaciji (npr. *jebote, jebem ti, jebem mu*) postaje uzvik koji nosi značenje

¹² https://www.sketchengine.eu/my_keywords/freqmill/

neugodne sugestije te ima emotivnu funkciju i najčešće se koristi u svrhu katarze ili agresivnog psovanja. Najčešće kolokacije glagola *jebati* su različiti leksemi za *majku* (6 387 pojava, npr. 'Ako ga ne pošalješ u kurac i jebeš mu majku jer kasni 2min - tehnički mu daješ poziv za sex '), zatim imenica *mozak* (989 pojava, npr. 'Pa nisi siso veslo da te još jebu u mozak') najčešće u kombinaciji s pridjevom *zdrav* (441 pojava, npr. 'Rekao sam da me ne jebeš u zdrav mozak jer je to za Ruse sprdačina, a ne posao'), imenica *pas* (772 pojave, npr. 'Tako dugo sam htio vjerovati da se ova šali, da je sve ovo neki skit i satira, ali onda je nastavilo... I nastavilo... I nastavilo... Jebote pas'), imenica *led* (246 pojava, npr. 'Pa jebo ga led ako tebi nije stalo do tvog bezvrijednog života - odi skoči sa zgrade u park'), imenica *sunce* (202 pojave, npr. 'Jebo vam sunce niste zdravi') te imenica *bog* (220 pojava, npr. 'Pa jebo mu bog mater, gdje je tu pravda, gdje toga ima, u kojoj pički materinoj osim ove ovdje u kojoj mi živimo'). Iz toga vidimo da najčešći objekti glagola *jebati* u hrvatskom jeziku dolaze iz domena rodbinskih odnosa, životinjskog svijeta, prirodnih pojava i religije. Od ovoga glagola izveden je i pridjev *jebeni* (6 827 pojava, npr. 'Odgovaraš na jebeni komentar koji je napisan prije 3 mjeseca, Bože') koji se najčešće koristi u ulozi atributa kao pridjev neodobravanja s emfatičnom ili emocionalnom funkcijom te prilog *jebeno* (9 153 pojave, 'Jebeno čudno da ti se upucava dostavljač, još gore da ti zna adresu') kao intenzifikator s istim funkcijama. Još jedna izvedenica glagola *jebati* je glagol *zajebavati* (12,88 pmt, 18 108 pojava, npr. 'Mamiću samo je jedna interesne skupina koja ima nemjerljivu snagu u ovoj močvari da se igra s tobom i da te ovoliko zajebava') koji se najčešće koristi u kolokaciji s povratno-posvojnom zamjenicom *se* (6 994 pojave, npr. 'Doktor je pokušao da me utješi, ne znajući da se ponovo zajebavam') kao zamjensko psovanje u značenju 'šaliti se', 'igrati se', 'provocirati' pri čemu ima funkciju emfatičnog psovanja i koristi se u svrhu preuveličavanja. Vulgarizam *prcati* ima isti referent kao glagol *jebati*, ali je daleko rjeđi u uporabi (1 335 pojava). Njegova je pak najčešća kolokacija imenica *mozak* (173 pojave) u kombinaciji s pridjevom *zdrav* (56 pojava, npr. 'Ili preciznije, njihovo vodstvo koje ih malo prca u zdrav mozak, a malo im ga ispire svojom islamističkom propagandom') te imenica *glava* (22 pojave, npr. 'Jel ti to mene lagano prcaš u glavu, a?'). Na primjeru ovoga glagola možemo vidjeti da se neki vulgarizmi mogu 'specijalizirati' za izražavanje određenog značenja, u ovom slučaju značenja 'provokacije, uznemiravanja' zbog čega imaju puno uži semantički raspon od ostalih. U ovu domenu spadaju i glagol *pušiti* u kolokaciji s imenicom *kurac* (300 pojava, npr. 'Oni koji ne dođu nek puše kurac, jer kažu da je preskupo ili ne valja ono, ne valja ovo, DVD, muzika,

spotovi, bend, vamo-tamo') koji se najčešće koristi kao uzvik s emocionalnom funkcijom te svrhom agresivnog psovanja, te glagol *drkati* u kombinaciji s prijedlogom *po* (356 pojava, npr. 'Ako gledamo sa novinarske strane, onda je njima bolje ne ulaziti u te stvari nego jednostavno tipa koji drka po računalu u Zadru nazvati hackerom') u značenju raditi nešto nemarno, bez interesa ili amaterski kada se koristi kao figurativna ekstenzija doslovnoga značenja te ima emfatičnu funkciju preuveličavanja. U tablici 1.1. prikazana je učestalost vulgarijama iz ove domene te njihovih kolokacija i funkcija u hrvatskom jeziku:

Tablica 1.1.

hrvatski vulgarizam	učestalost vulgarizma (<i>pmt</i> -pojave)	kolokacije	učestalost kolokacije (pojave)	funkcija i svrha psovačkog izraza
<i>jebati</i>	48,37 – 69 933	- <i>majka</i> <i>mozak</i> <i>zdrav mozak</i> <i>pas</i> <i>led</i> <i>sunce</i> <i>bog</i>	6 387 989 441 772 246 202 220	emotivna - katarza emotivna – agresivno psovanje/emotivna – katarza emfatična – preuveličavanje emfatična – preuveličavanje emotivna – agresivno psovanje emotivna – katarza emotivna – agresivno psovanje/emotivna - katarza emotivna – agresivno psovanje/emotivna - katarza
<i>prcati</i>	0,94 – 1 324	<i>mozak</i> <i>zdrav mozak</i>	173 56	emfatična – preuveličavanje emfatična – preuveličavanje

		<i>glava</i>	22	emfatična - preuveličavanje
<i>pušiti</i>		<i>kurac</i>	300	emotivna – agresivno psovanje
<i>drkati</i>		<i>po</i>	356	emfatična - preuveličavanje

Najčešći leksem iz ove domene u turskom jeziku je glagol *sikmek* (2,76 pmt, 11 369 pojava) koji ima isti referent, ali i konotaciju kao hrvatski *jebati*. Razlika u učestalosti između njih je dovoljno velika da možemo donijeti zaključak da je u hrvatskom jeziku domena seksa i seksualnih radnji puno zastupljenija u psovačkim izrazima nego u turskom jeziku, o čemu govori i Užarević kada kaže da je u slavenskim jezicima glagol *jebati* najzastupljeniji i najvažniji element psovačkoga vokabulara (Užarević 1999: 192). Slično kao i hrvatski glagol *jebati*, kada se *sikmek* koristi u izolaciji (npr. *siketim, sikeceğim, sikerim*) postaje uzvik koji nosi značenje neugodne sugestije te ima emotivnu funkciju i koristi se u svrhu katarze. U turskom jeziku faktitivno-kauzativni oblik glagola *sikmek* najčešće se pojavljuje u kolokaciji s glagolom *gitmek* s kojim stvara uzvik *siktir git* (1 451 pojava, npr. 'Züppeler siktirin gidin')¹³ koju online rječnik turskog jezično društva *TDK Sözlüğü* navodi kao sinonim za ne vulgar ni izraz *defol* u značenju 'gubi se!' Reduplicirani glagol *sikmek* u konverbnom obliku –(y)A tvori idiomatski vulgarni prilog *sike sike* (614 pojava, npr. ' hukuk önünde sike sike hesap verecekler')¹⁴ u značenju 'na silu, prisilom'. Slično kao i u hrvatskom jeziku, i u turskom je majka, odnosno *anne* ili *ana* objekt glagola *sikmek* u psovačkim izrazima, ali je učestalost takvih izraza puno niža u usporedbi s hrvatskim (340 pojava). Osim što se ta kolokacija može koristiti u svrhu agresivnog psovanja te imati funkciju neugodne sugestije, često se koristi i kao figurativna ekstenzija doslovnoga značenja kada poprima značenje 'pokvariti, uništiti, razoriti' (npr. 'çünkü dünyanın en çok anasını siken varlık insan olduđu için bugün kendi inisiyatifimle vasektomi yaptırarak bu harekete ortak oldum').¹⁵ Još jedna sličnost s hrvatskim jezikom je to što se glagol *sikmek* pojavljuje u kolokacijama s imenicama koje označuju intelekt kao što su *beyin* (hrv. 'mozak', npr. 'Sabah başlayıp geceye kadar sürüyor bunlar çünkü ve benim gibilerin beynini sikiyorlar')¹⁶, *akıl* (hrv. 'um') i *kafa* (hrv. 'glava') (sveukupno 61 pojava), ali, kao što je bio slučaj s majkom, i ovdje je to

¹³ 'Odjebite, snobovi!' (svi prijevodi turkish rečenica su autorovi vlastiti prijevodi)

¹⁴ 'Na silu (dosl. *jebući*) će odgovarati pred zakonom'

¹⁵ 'jer budući da je biće koje najviše uništava zemlju (dosl. koje najviše jebe zemljinu majku) čovjek, danas sam vlastitom inicijativom otišao na vazektomiju i pridružio se tom pokretu'

¹⁶ 'Jer ovi krenu ujutro i nastavljaju do navečer i idu na živce (dosl. *jebu mozak*) onima poput mene'

puno rjeđe nego u hrvatskom jeziku. Također, značenje koje hrvatski glagol *jebati* nosi u kombinaciji s leksemima koji označuju ljudski intelekt razlikuje se od značenja koje turski glagol *sikmek* nosi u istoj toj kombinaciji. Dok se u hrvatskom takva kombinacija koristi u značenju 'provocirati, praviti budalu od koga', u turskom nosi značenje 'dosadivati, ići na živce'. U ovu domenu spada i ranije spomenuti glagol *siktirmek* koji je faktitivno-kauzativni oblik glagola *sikmek*, a često se koristi u kolokaciji s glagolom *etmek* (593 pojave) čije značenje *TDK Sözlüğü* navodi kao 'otjerati, odbiti, ne obazirati se na' (npr. 'Çok uzun olmayan bir zaman diliminde siktir ettim hayatımdan 'o'nu.')¹⁷ Glagol *sikmek* u svojim pasivnim oblicima (npr. 'Bu morukları yüzünden gençlerin hayatı sikildi'¹⁸, 'Sikilmiş ilişkilerin, içinde duygusallık olmayan oyunların arkasında yer almayacağım'¹⁹) vrlo se često koristi u značenju 'gubitka vrijednosti, poraza, sramoćenja' te u takvoj uporabi ima svrhu emfatičnog preuveličavanja nekog negativnog stanja. Valja još istaknuti da je jedna od posebnosti vulgarizma *sik-* to što je od njega izveden velik broj pridjeva kao što su *sikik* (377 pojava, npr. 'Sikik bir tarikatta 50-60 erkek bir oda içinde takılıp bunları düşünüp bu eylemleri yaparken buna çanak tutan vali memur kim varsa bu tarikatların kölesi olmuştur'²⁰), *sikko* (508 pojava, npr. 'Ha bi konuda haklısın gidip akparti gençlik kollarında sikko bi yere gelsem bunların hepsi çözülrde işte gururumuz fazla geliyor'²¹), *siktiriboktan* (132 pojave, npr. 'Hayat öyle bir şey. Siktiriboktan bir mizah anlayışı var, ne yapacaksın?²²), *sikimsonik* (190 pojava, npr. 'ayrıca senin sikimsonik otelinin çok daha iyilerini gördük lan biz davar'²³), *sikindirik* (468 pojava, npr. 'Şoförün sikindirik tek bilet için ettiği hakaretler bir yana, başıma dikilmiş iki tane İETT memurunun beni an be an inmeye zorlaması bir yana, yetmezmiş gibi otobüsteki yolcular da "siktir git lan, in otobüsten evimize gidemiyoruz senin yüzünden" demeye başladılar'²⁴), koji su najčešće umetnuti vulgarni epiteti korišteni u emfatičnoj funkciji

¹⁷ 'U kratkom vremenskom periodu sam ga otjerao (dosl. *odjebao*) iz svoga života'

¹⁸ 'Zbog ovih staraca životi mladih ljudi su sjebanı (dosl. *mladima su životi jebani*)'

¹⁹ 'Neću podržavati sjebane veze, igre u kojima nema osjećajnosti'

²⁰ 'Dok se u nekom jebenom bratstvu 50-60 muškaraca druži u jednoj sobi i smišlja takve poteze, guverner, službenik, tkogod ih podržava u tome njihov je rob'

²¹ 'Ha, u pravu si po jednom pitanju, kada bih došao na neku jebenu poziciju u mladeži AKP-a sve bi se to riješilo, eto previše smo tašti'

²² 'Život je takav. Ima sjeban smisao za humor, što ćeš?'

²³ 'Osim toga, vidjeli smo puno bolje od tvog usranog hotela, magarče jedan'

²⁴ Na stranu to što me vozač vrijeđao zbog jedne jebene karte, to što su me dva IETT službenika neprestano gurala van, još su i putnici u autobusu počeli vikati 'daj odjebi, izađi iz autobusa ne možemo zbog tebe kući'

sa svrhom preuveličavanja. U tablici 1.2. prikazana je učestalost vulgarizama iz ove domene te njihovih kolokacija i funkcija u turskom jeziku:

Tablica 1.2.

turski vulgarizam	učestalost vulgarizma (<i>pmt</i> -pojave)	kolokacije	učestalost kolokacije (pojave)	funkcija i svrha psovačkog izraza
<i>sikmek</i>	2,76 – 11 369	-		emotivna – katarza/emfatična – preuveličavanje
		<i>gitmek</i>	1 451	emotivna – agresivno psovanje
		<i>etmek</i>	593	emotivna – agresivno psovanje
		<i>sikmek</i>	614	emfatična- preuveličavanje/afektivna– društveno psovanje
		<i>beyin/akıl/kafa</i>	61	emfatična - preuveličavanje
		<i>anne/ana</i>	340	emotivna – agresivno psovanje / afektivna – društveno psovanje

5.2. Domena spolnih organa i ljudskoga tijela

Najčešći leksem iz ove domene koji se koristi u psovačkim izrazima u hrvatskom jeziku je vulgarizam koji označuje muški spolni organ, *kurac* (40 061 pojava). Kada se koristi izolirano može obavljati posebnu funkciju emfatičnog negiranja prethodnoga iskaza, a s tom svrhom se može koristiti i tako da se nadoda na kraj citiranog iskaza ili se kombinira s pomoćnim glagolom *biti* ili *htjeti* (npr. 'A i plaću da će nam smanjit. Ma oće kurac, jebaćemo mi njima mater'). Ova se imenica u kolokacijama najčešće pojavljuje s glagolom *boljeti* (3 008 pojava, npr. 'Za takve bi samo javia da spiza nije stigla i zaboli me kurac iz čijeg se džepa to vadilo na kraju'), s kojim tvori izraz u značenju 'ne mariti, ne brigati' te ima emfatičnu funkciju i koristi se u svrhu prekida komunikacije. Identično značenje i funkciju ima i u kolokaciji s glagolom *pucati* (280 pojava). Imenica *kurac* također se često pojavljuje s pridjevom *pun* (1 854 pojave) u dva značenja: ili 'previše, jako puno' kada se koristi kao atributni intenzifikator s emfatičnom funkcijom i svrhom preuveličavanja ili 'dozlogrditi, dosaditi' u ulozi imenskog predikata kada ima emocionalnu

funkciju naglašavanja govornikovih osjećaja (npr. 'Već mi je pun kurac te EU i onog Emanuela Baroza'). Također se često pojavljuje s upitnom zamjenicom *koji* (2618 pojava) pri čemu može imati dvije funkcije: izražavanja začuđenosti/nevjerice kada se koristi kao uzvik ili se može koristiti kao zamjensko psovanje u značenju 'što?' (npr. 'Onaj dikobraz mi je najjači, ne znam dal ni on zna koji kurac radi u filmu'). S glagolom *ići* u kombinaciji s prijedlogom *na* (1 072 pojave) koristi se kao zamjensko psovanje u značenju 'živcirati, nervirati, dosađivati' (npr. 'Ide mi na kurac kad se od mene očekuje pretjerano veselje'). Još jedna važna kolokacija je s pridjevom *isti* (461 pojava, npr. 'ovo je isti kurac kao kad netko ilustratoru kaze "dizajniraj mi logotip i platit cu te tako da te taggam u tweetu" '), s kojim se najčešće koristi kao imenski predikat te ima afektivnu funkciju i koristi se u svrhu uvjeravanja sugovornika u bezvrijednost nekoga/nečega.

Sljedeći važan leksem iz ove domene koji se koristi u psovačkim izrazima u hrvatskom jeziku je vulgarni leksem za ženski spolni organ, *pička* (11 350 pojava). U kolokaciji se najčešće pojavljuje s različitim oblicima imenice *mater* (2 625 pojava) s kojom tvori uzvike '*U pičku materinu!*' ili '*Pička ti materina!*'. Također se vrlo često pojavljuje kao imenski predikat u značenju pogrde kojom se neku osobu želi okarakterizirati kao slabu, kukavicu, gubitnika (npr. 'ali naravno da neće s tim povest (jer je pička khm)') a identičnu sintaktičku ulogu i funkciju ima i vulgarizam *pičkica* (koji je zapravo deminutiv imenice *pička*) koji se u korpusu pojavljuje 2 165 puta. Veoma slične funkcije i kolokacije ima i imenica *pizda* (7 638), koja je zapravo sinonim imenice *pička*, i kojoj je također najčešća kolokacija imenica *mater* (1 800, npr. '...poslao u pizdu materinu i Ćiru i Tuđmana s njim') pojava, ali se također pojavljuje zajedno i s genitivom imenice *strina* (78 pojava).

Još jedan značajan leksem iz ove domene je *mudo* (13 058 pojava) koji se za razliku od prethodna dva u pravilu ne koristi samostalno, nego većinom u kolokacijama. Tako se najčešće pojavljuje s glagolom *imati* (3 841 pojava, npr. 'da vidimo oce li imat muda i koliko da ga propita i podbada') odnosno *nemati* (1 799 pojava) kao metaforična psovka u kojoj ima preneseno značenje 'hrabrosti, muškosti, petlje' te afektivnu funkciju uvjeravanja sugovornika u nečije kvalitete ili nedostatak istih. U sličnoj funkciji i značenju koristi se zajedno s glagolima *pokazati* (215 pojava, npr. 'ona je onim svojim postom pokazala da ima više muda i morala nego što si ti ikada imao') i *skupiti* (57 pojava). Ovaj vulgarizam koristi se i u nekim zanimljivim frazeološkim

izrazima kao što su *prodati muda pod bubrege* (316 pojava) u značenju 'varati, preveslati' ili *labudova muda* (46 pojava) u značenju nečega beznačajnog ili nepostojećeg.

Leksemi iz domene ljudskoga tijela koji se koriste u psovačkim izrazima, a koji se ne odnose na spolne organe su *šupak* (4 658 pojava) i *guzica* (23 331 pojava). U izolaciji se leksem *šupak* koristi kao imenski predikat u značenju 'loše, zlobne, pokvarene' osobe te u toj uporabi ima funkciju pogrde (npr. 'Al realno ko je uspio na Balkanu mi ga zovemo šupak'). Jedna od njegovih kolokacija je s glagolom *lizati* (91 pojava, npr. 'A do jučer je lizao šupak Sanaderu') u kojoj ima značenje 'pretjerano se dodvoravati nekomu, ponižavati se pred nekim' te se u toj uporabi koristi kao neugodna sugestija koja ima emfatičnu funkciju i svrhu preuveličavanja. Također se ponekad koristi s imenicama koje označavaju mjesta, npr. *svijet* (37 pojava, npr. 'Razmišljam o tome kako bi bilo da nismo zagadili prirodu, da nema sve te tehnologije, Sisak, grad na rijekama bi bio raj na zemlji, a ne šupak svijeta') ili *Europa* (23 pojave, npr. 'Samo se još u šupku Europe - na ovom usranom Balkanu uzimaju za ozbiljno crkvene gluposti') u funkciji vulgarnog epiteta koji ima značenje nečega 'nebitnog, zaboravljenog, nazadnog'. Leksem *guzica* s druge strane ne koristi se često u izolaciji, već ima velik broj kolokacija od kojih je najčešća s imenicom *noga* (1 246 pojava) s kojom tvori izrazi *nogom u guzicu*. Taj izraz ima značenje 'nekoga potjerati, izbaciti' i u toj uporabi se koristi u svrhu isticanja negativnog značenja koje izraz nosi. Sljedeća najbrojnija kolokacija ovoga leksema je s imenicom *glava* (533 pojave) s kojom također tvori poznati izraz *iz guzice u glavu* koji ima značenje 'početi pravilno razmišljati, urazumiti se' te se koristi kao figurativna ekstenzija doslovnoga značenja. Ovaj leksem također se koristi s posvojnomo zamjenicom *svoj* (1 821 pojava) u kombinaciji s glagolima poput *gledati* (76 pojava, npr. 'jer svi kada se domognu vlasti gledaju najprije svoju guzicu, a eventualno tek tada stranačku, a narod nikada niti nije na redu'), *čuvati* (36 pojava), *spasiti* (38 pojava), *misliti* (41 pojava). U svim tim kombinacijama vulgarizam *guzica* ima značenje 'dobrobit, korist, pravo' te se koristi u funkciji zamjenskoga psovanja. U tablici 2.1. prikazana je učestalost vulgarizama iz ove domene te njihovih kolokacija i funkcija u hrvatskom jeziku:

Tablica 2.1.

hrvatski vulgarizam	učestalost vulgarizma (pmt – pojave)	kolokacije	učestalost kolokacije	funkcija i svrha psovačkog izraza

<i>kurac</i>	28,5 – 40 061	- <i>boljeti</i> <i>pucati</i> <i>pun</i> <i>koji</i> <i>ići</i> <i>isti</i>	3 008 280 1 854 2 618 1 072 461	emfatična - negacija emfatična - preuveličavanje emfatična - preuveličavanje emfatična – preuveličavanje/emotivna - katarza emfatična – preuveličavanje/emotivna - katarza emfatična – preuveličavanje/emotivna – agresivno psovanje emotivna - katarza
<i>pička</i>	7,92 – 11 135	- <i>mater</i> <i>ti</i> <i>ići</i>	4 425 534 162	emotivna – agresivno psovanje emotivna – agresivno psovanje/emotivna - katarza emotivna – agresivno psovanje emotivna – agresivno psovanje
<i>mudo</i>	9,29 – 13 058	<i>imati/nemati</i> <i>pokazati</i> <i>skupiti</i>	5 640 215 57	afektivna – društveno psovanje emfatična – preuveličavanje emfatična - preuveličavanje
<i>šupak</i>	3,31 – 4 658	- <i>lizati</i>	894 91	emotivna – agresivno psovanje emfatična – preuveličavanje
<i>guzica</i>	16,6 – 23 331	<i>noga</i> <i>glava</i> <i>svoj</i>	1 246 533 1 369	afektivna – društveno psovanje afektivna – društveno psovanje emfatična - preuveličavanje

U turskom je jeziku najčešći vulgarni izraz iz ove domene imenica *am* koja ima isti referent i slične konotacije kao i hrvatska *pička*. Budući da se u turskom korpusu nalazi mnogo sadržaja napisanog na stranim jezicima (ponajprije engleskom i njemačkom u kojima je oblik *am* vrlo čest) nismo bili u mogućnosti pretraživati ovaj leksem prema njegovom korijenskom obliku kao ostale, nego prema sufigiranim oblicima. Tako se oblik *amina* (hrv. u njezinu/njegovu pičku) pojavljuje 9 409 puta, najčešće u kombinaciji s glagolom *koymak* (hrv. staviti, 1 224 pojave). Ta

se kolokacija koristi na nekoliko različitih načina: kao uzvik (*Amina koyayım!*) u funkciji neugodne sugestije, kao umetnuti psovački izraz u funkciji metaforičkog psovanja (npr. 'peki ya bu ülkenin amına koymaya teşebbüs eden o herifler ne oluyor')²⁵ ili u funkciji agresivnog psovanja, (npr. 'Bu amına koyduğumun hayatında rezil biri olmazsan rezil bir hayat yaşarsın.')26 Ova je psovka toliko poznata da je pretvorena u kraticu *amk* (3 258 pojava) koju govornici turskog jezika koriste na internetu i to isključivo kao uzvik, pa ne treba čuditi da se najčešće pojavljuje u kombinaciji s usklikima poput *vay*, *hay* ili *yuh* (105 pojava). Najčešće se koristi u kombinaciji s imenicama kao što su *ortalık* (hrv. 'okruženje', 30 pojava) gdje ima značenje 'rasturiti, razoriti, uništiti' (npr. '16 bölüm sonunda afedersiniz ortalığın amına koymuş dizidir')²⁷ te funkciju intenzifikacije, ili *para* (hrv. 'novac', 21 pojava) gdje ima značenje 'obogatiti se odjednom, nezasluženo zaraditi' (npr. 'bir noter paranın amına koysun diye her devlet dairesi her boktan işlem için noter onaylı belge isteyecek')²⁸ Vulgarizam *am* u genitivu ponekad se koristi i s imenicama koje označavaju potomstvo kao što su *evlat* (hrv. 'potomak') ili *oğul* (hrv. 'sin', 36 pojava npr. 'be amin oğlu karın yatınca git yine çek otuzbirini bu kadar sevdalıysan')²⁹ u značenju 'slabić, kukavica, gubitnik' te ima funkciju pogrde, po čemu je vrlo slična hrvatskom vulgarnizmu *pička* kada se koristi kao imenski atribut.

Sljedeći važan vulgarizam iz ove domene je imenica za muški spolni organ, *sık*. Kao što je bio slučaj kod leksema *am*, ni s ovim nismo mogli uzeti u obzir učestalost navedenu u korpusu jer je pod ovim leksemom smješten velik broj pojava u kojima je riječ *sık* (hrv. 'često') napisana kao *sık*. Osim toga, ova se riječ češće nego ostali vulgarizmi u korpusu koristi u svom doslovnom značenju pa se tako velik broj njenih pojavnosti ne može niti smatrati psovačkim izrazima. Jedna od njegovih važnih kolokacija je s negativnim oblikom glagola *imek* (164 pojave) u prezentu indikativa (*sikinde değil*, hrv. 'nije mu/joj u kurcu', npr. 'Şampiyonluk falan çok da sikimde değil')³⁰ koja nosi značenje 'ne zanimati, ne brigati' te se koristi kao uzvik s emfatičnom funkcijom u svrhu prekida komunikacije, po čemu je sličan hrvatskoj kolokaciji *boljeti kurac*. Identično značenje te funkciju ima i izraz *çok da sikimde* (hrv. 'baš mi je u kurcu') u kojemu

²⁵ 'dobro, a što s onim gadovima koji pokušavaju razjebati ovu državu (dosl. staviti ovoj državi u pičku)?'

²⁶ 'Ako u ovom jebenom životu (dosl. životu onoga u čiju sam pičku stavio) ne budeš pokvaren, živjet ćeš očajno.'

²⁷ 'Serija u 16. sezoni, da oprostite, rastura (dosl. stavlja u pičku okruženju)

²⁸ 'Svaki će državni ured tražiti dokument ovjeren od javnog bilježnika za svaku usranu transakciju ne bi li neki bilježnik zgrnuo love (dosl. stavio u pičku novcu)

²⁹ 'daj pičko jedna (dosl. pičkin sine), ako si toliko napaljen idi ponovno izdrkaj kada ti žena legne'

³⁰ 'Boli me kurac (dosl. nije mi u kurcu) prvenstvo niti išta takvo'

govornik ironijom izražava svoju nezainteresiranost ili ravnodušnost prema prethodnom iskazu. Osim ovoga značenja, s glagolom *olmak* (hrv. 'biti', 339 pojava, npr. 'Ayrıca 40 küsur yaşına gelmiş olmasına rağmen bir sikim olamamış malların twitter'i tatmin olmak için kullandıklarını da eklemiş'³¹) u afirmativnom ili negativnom obliku imenica *sik* može nositi i značenje 'služenja nekoj svrsi na ovaj ili onaj način' (Aktunç 1998: 48) gdje se koristi kao zamjensko psovanje. Još jedna važna kolokacija je s upitnom zamjenicom *ne* (hrv. 'što', 93 pojave, npr. 'ben bu başlığı ne sikime açtım onu da bilmiyorum ya, neyse'³²) u kombinaciji s kojom može nositi dva značenja: ili značenje 'neuvažavanja, nemara' kada je sinonimna s izrazom *Bana ne?* (hrv. 'Što me briga?') kao što navodi Aktunç (1998: 224) ili značenje 'zašto, s kojom svrhom' kada ima funkciju izražavanja govornikovog čuđenja. U svim se navedenim kolokacijama imenica *sik* može zamijeniti leksemom *şey* (hrv. 'stvar') ili izrazom *bilmem neyim* (hrv. 'ne znam što') (Aktunç 1998: 20) kao što se u hrvatskom vulgarizam *kurac* kada se koristi u sličnim funkcijama i značenjima kao u turskom može zamijeniti izrazima *ona stvar* ili *znaš već šta*. To pokazuje da ono što čini neki leksem vulgarizmom i neki izraz psovkom nije sama forma kao što tvrdi Užarević (1999: 191), nego kombinacija forme, sadržaja i konteksta u kojemu je psovka izgovorena.

Kao i u hrvatskom jeziku, i u turskom se leksem koji označava mušku spolnu žlijezdu *taşak* (2 289 pojava) koristi u psovačkim izrazima. U turskom jeziku ovaj leksem također označava 'hrabrost, muškost, snagu' kao i u hrvatskom te se često koristi u pridjevskom obliku *taşaklı* (hrv. 'koji ima muda', 280 pojava) za označavanje osobe koja posjeduje ove vrline. U kolokacijama se pak najčešće pojavljuje s glagolom *geçmek* (hrv. 'proći', 192 pojave) gdje tvori izraz *taşak geçmek* (hrv. 'proći muda') koji je vulgarna alternativa češćeg izraza *dalga geçmek* u značenju 'šaliti se s nekim, provocirati'. Ovaj izraz najčešće se koristi kao zamjensko psovanje budući da u njemu leksem *taşak* poprima novo značenje koje nije povezano ni s njegovim doslovnim ni prenesenim značenjem. Još jedna uporaba ovoga leksema u psovačkim izrazima je kao prvi član prve genitivne veze s imenicama poput *konu* (hrv. 'tema', 32 pojave, npr. 'bunun vebalini alamayacağım için bütün olayı olduđu gibi aktarmış ve çıkışta sınıf arkadaşlarım

³¹ 'Dodao je i da budale koje nisu ništa napravile od sebe u svojih 40 godina koriste twitter kako bi bili zadovoljni'

³² 'Eto ni sam ne znam koji sam kurac otvarao ovaj članak, nema veze'

tarafından taşak konusu olmuşumdur')³³ ili *oğlan* (hrv. 'sin', 31 pojava) u kojima poprima značenje nečega 'nebitnog, vrijednog ismijavanja' te ima funkciju vulgarnog epiteta.

Leksem u turskom jeziku iz domene ljudskoga tijela koji se koristi u psovačkim izrazima a ne odnosi se na spolne organe je *göt* (hrv. 'guzica') koji u korpusu ima 19 460 pojava. Ponekad se koristi u izolaciji ili uz imenicu *herif* (hrv. 'tip, gad', 42 pojave) u funkciji pogrde kada ima značenje 'pokvarene, nevaljale osobe'. Također se koristi i kao prvi član druge genitivne veze s imenicama poput *lale* (hrv. 'tulipan', 25 pojava, npr. 'tam bir göt lalesi durumuna düştüm. neden böyle bir ahmaklık yaptığımı henüz ben de bilmiyorum')³⁴ ili *oğlan* (hrv. 'dječak', 27 pojava, npr. 'Sen ve senin gibi pezevenk diktatörler yüzünden petrol fiyatları da aldı yürüdü, bu saatten sonra seni sikmek için kaç ülke sıraya girecek haberin var mı lan göt oğlanı?')³⁵ u funkciji vulgarnoga epiteta koji ima značenje 'homoseksualac, slabić, gubitnik'. U kolokaciji s imenicom *it* (hrv. 'pas', 288 pojava) tvori frazem *itin götüne sokmak* (hrv. 'staviti u psetovo dupe'), koja ima značenje 'nekoga poniziti, omalovažavati, povrijediti čiji ponos' te funkciju neugodne sugestije kojom se napada čiji obraz. Često se ovaj vulgarizam koristi u kombinaciji s glagolom *yemek* (hrv. 'jesti', 260 pojava) s čijim negiranim oblikom (42 pojave) tvori izraz u značenju 'ne usuditi se, ne imati hrabrosti' (npr. 'Türkiye gibi ülkede her istediğimi yazmaya götüm yemez')³⁶ u kojemu ima funkciju metaforičnoga psovanja. Na sličan se način, ali u ablativu, koristi i s glagolom *uydurmak* (hrv. 'izmišljati', 125 pojava) u značenju 'izmišljati, stvoriti niotkuda, slagati' (npr. 'Ben götümden uydurdum tabi o verileri... devlete ait sitelerden aldım, senin bakanın hangi veriyi kullandı sanıyorsun?')³⁷. U kolokaciji s imenicom *baş* (hrv. 'glava', 325 pojava) koristi se u značenju 'cijeli, kompletan' u izrazima kao što je *götü başı dağıtmak* (hrv. 'razbacati guzicu i glavu'), u značenju 'rasturiti se, razvaliti se', ili *götü başı ayrı oynamak* (hrv. 'guzica i glava igrati drugačije'), u značenju 'biti u kontradikciji, ne govoriti smisljeno, biti licemjeran'. Ova imenica u toj kolokaciji ima funkciju metaforične psovke u kojoj leksemi *göt* i *baş* predstavljaju dva oprečna dijela jedne cjeline. Posljednja važna kolokacija ovoga vulgarizma je s riječju *korku* (hrv.

³³ 'Budući da me nitko ne bi mogao okriviti za to prepričao sam događaj kako se stvarno zbilo pa su me na izlazu prijatelji iz razreda ismijavali (dosl. *postao sam tema za muda*)

³⁴ 'ispao sam pravi šupak (dosl. guzičin tulipan), još ni sam ne znam zašto sam napravio takvu glupost'

³⁵ 'Zbog tebe i prokletih diktatora poput tebe i cijene benzina su otišle do neba, imaš li pojma koliko će sada zemalja stati u red da ti jebe mater, šupčino (dosl. dupetov dječake)'

³⁶ 'Ne usudim se (dosl. moje dupe ne jede) napisati sve što bih želio u zemlji poput Turske'

³⁷ 'Ja sam naravno izvukao te podatke iz dupeta (dosl. izmislio iz dupeta)... preuzeo sam ih sa državnih stranica, što misliš koje je podatke koristio tvoj ministar?'

'strah', 176) s kojom poprima značenje slično kolokaciji hrvatskog leksema *guzica* i posvojne zamjenice *svoj*, tj. značenje 'brige za vlastitu dobrobit, profit, poziciju' (npr. 'her şey para yüzünden, para olmazsa göt korkusu olur')³⁸. U ovakvoj uporabi ovaj leksem se koristi kao metaforično psovanje s emfatičnom funkcijom kojim se želi istaknuti sebičnost ili sebeljubivost osobe o kojoj je riječ. U tablici 2.2. prikazana je učestalost vulgarizama iz ove domene te njihovih kolokacija i funkcija u turskom jeziku:

turski vulgarizam	učestalost vulgarizma (pmt – pojave)	kolokacije	učestalost kolokacije (pojave)	funkcije i svrhe psovačkog izraza
<i>amina</i>	2,28 – 9 409	<i>koymak</i>	4 482	emotivna – katarza/emotivna – agresivno psovanje/emfatična - preuveličavanje
<i>sik</i>	-	<i>imek</i> <i>olmak</i> <i>ne</i>	164 339 93	emfatična – preuveličavanje emfatična - preuveličavanje emotivna – katarza/emfatična - preuveličavanje
<i>taşak</i>	0,56 – 2 289	- <i>geçmek</i> <i>konu/oğlan</i>	280 192 63	afektivna – društveno psovanje emfatična - preuveličavanje emotivna – agresivno psovanje
<i>göt</i>	4,72 – 19 460	- <i>herif</i> <i>lale/oğlan</i> <i>yememek</i> <i>uydurmak</i>	42 62 42 125	emotivna – agresivno psovanje emotivna – agresivno psovanje emotivna – agresivno psovanje emfatična - preuveličavanje emfatična - preuveličavanje

³⁸ 'sve radi novca, ako nema novca strahuješ za vlastito dupe (dosl. bude dupetovog straha)'

		<i>korku</i>	176	emfatična - preuveličavanje
--	--	--------------	-----	-----------------------------

5.3. Skatologija

Ova domena odnosi se na sve što je vezano uz probavne funkcije ljudskoga tijela i tjelesne izlučevine. Prema nekim istraživanjima, u određenim jezicima ova domena predstavlja glavnu domenu iz koje psovački izrazi crpe svoj vokabular (Pilch 2011: 15). Iako to u hrvatskom jeziku nije slučaj jer u njemu ipak dominira domena seksa i seksualnih radnji, domena skatologije je također vrlo produktivna. Najčešći leksem u ovoj domeni je imenica koja označava ljudske fekalije, odnosno *govno* (23 244 pojave) koja se često koristi kao imenski predikat te nosi značenje 'loše, nevaljale, pokvarene osobe'. U kolokacijama se pak ova imenica najčešće pojavljuje s glagolom *jesti* (933 pojave). Kada je glagol *jesti* u tim kolokacijama u imperativu (125 pojava) takav psovački izraz koristi se kao neugodna sugestija te ima emocionalnu funkciju i svrhu agresivnog psovanja. U korpusu se češće taj glagol pojavljuje u indikativu, u kom slučaju najčešće ima funkciju zamjenskog psovanja kojim se nastoji pojačati značenje 'klevetanja, laganja, izmišljanja'. U izrazu *jesti govna* u kombinaciji s pridjevom *tuđ* (56 pojava) imenica *govno* poprima značenje 'trpjeti prijekor drugih, ispaštati zbog postupaka drugih' (npr. 'Ali to nije dobro, zato danas uglavnom šutim i jedem tuđa govna, jer osjećam preveliki strah od autoriteta'), dok joj je funkcija ista kao u prethodnom primjeru, tj. zamjensko psovanje. Imenica *govno* također se često pojavljuje s pridjevom *isti* (346 pojava) te se ta kolokacija u pravilu koristi kao imenski predikat. Ona ima istu funkciju kao imenica *govno* korištena u izolaciji, a to je funkcija pogrde, odnosno vulgarnog epiteta kojim se karakter adresanta i njegove osobine uspoređuje s nekom negativnom pojavom ili nekim njezinim aspektom. Druga dva pridjeva koja se često koriste s ovom imenicom su *vlastit* (193 pojave) i *svoj* (253 pojave) u izrazima poput *gušiti se u vlastitim govnama* ili *plivati u svojim govnama*. U ovakvim konstrukcijama imenica *govno* nosi značenje 'nevolja, pogrješka, neugodna situacija' koje je metaforički izvedeno iz njenog doslovnog značenja te takvi psovački izrazi imaju funkciju naglašavanja, odnosno isticanja negativnih konotacija. Funkcija ova dva pridjeva je isticanje činjenice da se referent izraza sam doveo u tu negativnu situaciju.

Sljedeći značajan vulgarizam iz ove domene je glagol *sрати* (13 762 pojave) koji u izolaciji može imati dvije funkcije: ili iskazivanje začuđenosti/nevjerice u istinitost nečijeg

iskaza, npr. *Ma daj ne seri!*, ili isticanje nevjerodostojnosti nečijega iskaza, npr. *Puno serete, a nemate pojma o tome*. Često se u psovačkim izrazima taj glagol koristi u značenju 'izmišljati, pričati u prazno', po čemu je sličan s izrazom *jesti govna* (s kojim dijeli istu funkciju zamjenskog psovanja), pa ne treba čuditi da mu je jedna od najčešćih kolokacija prilog *bez veze* (127 pojava). Najčešći objekti glagola *srati* su imenice *kvaka* (98 pojava), *gluposti* (85 pojava) i *pizdarije* (8 pojava) što se može smatrati svojevrsnim pleonazmom jer sam taj glagol u psovačkim izrazima nosi značenje 'pričati gluposti'. U kombinaciji s prijedlozima *po* (2 130 pojava), *protiv* (220 pojava) i *o* (801 pojava, npr. 'Gdje misle kada objave nešto što kritiziraju ili seru o tom općenito da će ih svi podržati') nosi značenje 'klevetati, ogovarati, nepravедно kritizirati' te se u tim izrazima koristi kao figurativna ekstenzija doslovnog značenja koja ima funkciju naglašavanja negativnih konotacija. U tablici 3.1. prikazana je učestalost vulgarizama iz ove domene te njihovih kolokacija i funkcija u hrvatskom jeziku:

hrvatski vulgarizam	učestalost vulgarizma (pmt – pojave)	kolokacije	učestalost kolokacije (pojave)	funkcije i svrhe psovačkog izraza
<i>govno</i>	16,53 – 23 244	-		emotivna – agresivno psovanje
		<i>jesti</i>	933	emfatična – preuveličavanje/emotivna – agresivno psovanje
		<i>isti</i>	346	emfatična - preuveličavanje
		<i>svoj/vlastit</i>	446	emfatična - preuveličavanje
<i>srati</i>	9,79 – 13 762	-		emotivna – agresivno psovanje
		<i>bez veze</i>	127	emfatična - preuveličavanje
		<i>po/protiv/o</i>	4 151	emfatična - preuveličavanje

Kao i u hrvatskom, i u turskom je jeziku domena skatologije vrlo bogat izvor vulgarizama za psovačke izraze. U turskome je jeziku glavni vulgarizam iz ove domene leksem koji označava ljudski izmet, odnosno *bok*. Ipak, za razliku od hrvatskog u turskom se ovaj vulgarizam vrlo rijetko koristi sam te se najčešće koristi u ulozu atributa ispred neke imenice pri čemu se koristi ili u ablativu (1 336 pojava) ili, puno rjeđe, s brojkom *bir* u funkciji neodređenog člana. Leksem *bok*

najčešće se pojavljuje u kolokaciji s glagolom *yemek* (1 192 pojave) odnosno *jesti*, te u toj kombinaciji ima nekoliko značenja ovisno o glagolskom načinu u kojemu se pojavljuje glagol *yemek*. Prema *TDK Sözlüğü* u indikativu najčešće nosi značenje 'napraviti nešto neprikladno, pogriješiti' te se koristi kao figurativna ekstenzija doslovnog značenja (Sinković 2021: 18) kao što se može vidjeti u primjeru 'Ama birden kafama tokat atıldı ve babam bana 'İyi bok yedin, her şey senin yüzünden oldu' dedi'³⁹ Osim toga, ovaj vulgarizam koristi se i u uzviku *Bok ye!* (42 pojave) koji ima funkciju neugodne sugestije te je po sadržaju, značenju i funkciji sličan hrvatskom uzviku *Jedi govna!* (183 pojave). Vrlo neobično značenje i funkciju ova kolokacija ima u slučajevima kada se glagol *yemek* koristi u optativu (37 pojava, npr. 'Gidince aglayarak geri gelirler bokunuza yiyim beni geri alin diye')⁴⁰ kada poprima značenje 'preklinjem te, molim te' te ima funkciju vulgarnog uzvika kojim se intenzivira ostatak iskaza. U velikom broju kolokacija ovaj vulgarizam ima značenje nečega 'nebitnog, beskorisnog, ničega' kao što je slučaj s glagolima *yaramak* (hrv. 'koristiti', 447 pojava, npr. 'Ortada olan tek bir şey var o da tıpkı müzik, din kültürü ve ahlak bilgisi ve resim öğretmenleri gibi bir boka yaramaz dandik derslerden birinin öğretmeni olma halinin yarattığı kompleksi beden öğretmenlerinin de hem de en baba şekilde yaşıyor olduğu gerçeğidir'⁴¹), *anlamak* (hrv. 'razumjeti', 346 pojava, npr. 'Ya bu filmde bi' bok anlamadım, ya da millet bizi yiyor, dünyanın en boktan filmi Oscar falan alıyor')⁴², ili *benzemek* (hrv. 'nalikovati', 187 pojava, npr. 'eğer bu öğelerden biri diğerinden farklı olursa yaptığınız iş bi boka benzemez')⁴³. U ovakvoj uporabi taj vulgarizam koristi se kao zamjensko psovanje te je po tome sličan uporabi leksema *kurac* u hrvatskom jeziku.

Slično značenje i funkciju taj leksem ima i u kolokaciji s imenicom *ot* (hrv. 'trava', 1 001 pojava, npr. 'Müslüman olduğum halde senden öğreniyorum aq İslam ota boka karışma dini değil anla artık bunu')⁴⁴ s kojom tvori izraze poput *ota boka*, *ottan boktan*, *otu boku* te ima značenje

³⁹ 'Ali odjednom sam dobio udarac po glavi i otac mi je rekao 'Baş si zırasao (dosl. dobro si pojeo govno), sve se dogodilo zbog tebe'

⁴⁰ 'Çim odu vrata se uplakani i kažu preklinjem vas (dosl. *pojedom vam govno*)primite me natrag

⁴¹ 'Jedino što je jasno je činjenica da kompleks koji stvara bivanje nastavnikom nekog za kurac (dosl. koji ne koristi nikojem govnu), besmislenog predmeta poput glazbene kulture, vjeronauka, etike, likovne kulture najdublje proživljavaju nastavnici tjelesnog'

⁴² 'İli nisam shvatio kurca (dosl. ni jedno govno) iz ovog filma, ili nas narod izluđuje, najzuraniji film na svijetu dobije Oscara i slično'

⁴³ 'Ako jedan od ovih elemenata bude drugačiji od drugog to što si napravio nije ništa (dosl. ne slični na kurac)'

⁴⁴ 'İako sam musliman gadiş mi se, shvati već jednom da islam nije religija guranja nosa u sve živo (dosl. *mijeşanja u travu i govno*)

'sve i svašta, ništa konkretno/korisno, nešto beskorisno ili beznačajno'. Također se vrlo često pojavljuje u kolokaciji s postpozicijom *gibi* (hrv. 'poput', 1 376 pojava) u dva različita značenja: ili u značenju 'loše, očajno, grozno' s glagolima kao što su *olmak* (hrv. 'biti', 27 pojava) ili *hissetmek* (hrv. 'osjećati', 19 pojava) kada se koristi kao metaforična psovka, ili u značenju 'puno, u velikim količinama' s imenicama poput *para* (hrv. 'novac', 132 pojave, npr. 'her zaman bok gibi parası olanların yaşam tarzları merak konusudur ve magazin basınıda zaten bununla beslenir')⁴⁵, kada se koristi kao zamjensko psovanje. U brojnim se kolokacijama ovaj leksem koristi u značenju nečega 'lošeg, nepoželjnog, ružnog' i kao metaforična psovka kao što je slučaj s *boka sarmak* (hrv. 'umotati u govna', 247 pojava) u značenju 'pogoršati', *bok atmak* (hrv. 'bacati govna', 747 pojava) u značenju 'ocrniti, oklevetati', *bok etmek* (hrv. 'učiniti govnom', 223 pojave) u značenju 'uništiti, zbrljati, razoriti' koji je identičan s hrvatskim *zasrati*, *boku çıkmak* (hrv. 'govno mu izaći') u značenju 'izgubiti smisao, pogoršati se', ili *götü boklu* (hrv. 'posrane guzice') u značenju 'neiskusan, početnik' u kojemu se kombiniraju vulgarizmi iz dvije različite domene.

Drugi važan leksem iz ove domene je onaj koji označava pražnjenje crijeva, a to je glagol *sıçmak* (hrv. 'srati') koji ima frekvenciju 1,39 *pmt* te 5 717 pojava u korpusu. U izolaciji se najčešće koristi kao uzvik u metaforičnom značenju koji ima funkciju naglašavanja negativnosti nekog događaja ili situacije (npr. 'arkadaş biz bunların eline kalırsak sıçtık')⁴⁶. U kolokacijama se najčešće koristi s imenicom *ağız* (hrv. 'usta', 1 009 pojava) kao metaforična psovka koja nosi značenje 'uništiti, pokvariti, prekoriti' s funkcijom emfatičnog preuveličavanja (npr. 'Ama gıklarını çıkarmazlar da, siz üzölmeyin diye, sizi üzenlerin tek tek ağzına sıçarlar')⁴⁷ te se u optativu može koristiti i kao neugodna sugestija s funkcijom agresivnog psovanja ili ponižavanja (npr. 'Daha ilk günden izdivaç programlarındaki gibi para için gözü dönmüş kadının ben ağzına sıçayım')⁴⁸. S glagolom *batırmak* (hrv. 'potapati', 43 pojave, npr. '4. sezon finali ile bir çok klişeyi bir arada kullanıp altına etmiş, sıçıp batırmış dizidir afedersin')⁴⁹) tvori metaforičnu psovku koja nosi značenje 'pokvariti se, uništiti se' slično kao i značenje koje nosi s imenicom *ağız*, ali bez komponente kritike i prijekora. Slično značenje i funkciju ima i s glagolom *sıvamak*

⁴⁵ 'Stil života onih koji imaju pun kurac novca (dosl. koji imaju novca kao govana) je uvijek u centru interesa te žuti tisak ionako živi od toga'

⁴⁶ Prijatelju ako nam ovi budu određivali sudbinu gotovi smo (dosl. *usrali smo*)

⁴⁷ 'Ali ne progovore ni riječi da se vi ne biste rastužili, nego razjebu (dosl. poseru se u usta) one koji su vas rastužili'

⁴⁸ 'Poserem se u usta ženi koja je luda za novcima već od prvog dana kao one na bračnim emisijama'

⁴⁹ 'Serija je u finalu četvrte sezone odjednom iskoristila brojne klišeje i, da oprostite, sve zasrala (dosl. *usrala i zakopala*)'

(hrv. 'umazati', 60 pojava), ali uz dodatnu značenjsku komponentu intenzifikacije već negativne situacije ili stanja (npr. 'Ha bu zamana kadara yaptığım mallıklar yetmiyormuş gibi daha beterini, en acımasızını, en salakçasını, en beceriksizcesini hangi akla hizmet yaptırısam resmen sıçtım ve sıvadım yani')⁵⁰. S imenicom *kafa* (hrv. 'glava', 108 pojava) koristi se ili kao neugodna sugestija (npr. 'Bir kere, nasıl daha kolay tecavüz edebilirim diye Google'de arama yapan insanların kafasına sıçayım')⁵¹ s funkcijom agresivnog psovanja ili kao uzvik sa značenjem samo-kletve (npr. 'Hay kafama sıçayım! PKK'lıları beslemişim')⁵² i funkcijom emotivne katarze. Na identičan način koristi se i s drugim imenicama koje označavaju intelekt kao što su *beyin* (hrv. 'mozak', 12 pojava) te *akıl* (hrv. 'um', 35 pojava), ali s puno manjom učestalošću. Posljednja važna kolokacija ovoga glagola je prilog *iç* (hrv. 'unutar') kao drugi član druge genitivne veze u dativu (434 pojave) pri čemu prvi član genitivne veze može biti bilo koja imenica. U takvim konstrukcijama ovaj glagol nosi značenje 'pokvariti, uništiti, razoriti' te se koristi kao metaforična psovka s funkcijom emfatičnog preuveličavanja neke negativne situacije ili stanja (npr. 'ulan şu eski kafalılar var ya bunlar kaç neslin hayatını içine sıçtılar')⁵³. U tablici 3.2. prikazana je učestalost vulgarizama iz ove domene te njihovih kolokacija i funkcija u turskom jeziku:

turski vulgarizam	učestalost vulgarizma (pmt – pojave)	kolokacije	učestalost kolokacije (pojave)	funkcije i svrhe psovačkog izraza
<i>bok</i>	9,25 – 38 166	-	1 336	emotivna – agresivno psovanje
		<i>yemek</i>	1 192	
		<i>yaramak</i>	447	emfatična – preuveličavanje/emotivna – agresivno psovanje
		<i>anlamak</i>	346	emfatična - preuveličavanje
		<i>benzemek</i>	187	emfatična - preuveličavanje
		<i>ot</i>	1 001	emfatična - preuveličavanje

⁵⁰ 'I kao da gluposti koje sam do sad napravio nisu bile dovoljne, iz kojeg god razloga napravio sam još goru, najokrutniju, najgluplju, najnesposobniju, dakle stvarno sam zasrao (dosl. službeno sam usrao i umazao)'

⁵¹ Prije svega, ljudima koji na Googleu pretražuju kako mogu lakše silovati jebem mater (dosl. se poserem u glavu)'

⁵² 'Ja, jesam glup (dosl. poserem si se u glavu), ispada da sam hranio PKK-ovce!'

⁵³ 'Čovječe kolikim su generacijama sjebali živote (dosl. posrali se u živote) ovi koji razmišljaju starinski

		<i>gibi</i>	1 376	emfatična - preuveličavanje
		<i>sarmak</i>	247	emfatična - preuveličavanje
		<i>atmak</i>	747	emfatična - preuveličavanje
		<i>etmek</i>	223	emfatična - preuveličavanje
				emfatična - preuveličavanje
<i>sıçmak</i>	1,39 – 5 717	-		emfatična - preuveličavanje
		<i>ağız</i>	1 009	emotivna – agresivno psovanje/emfatična – preuveličavanje
		<i>batırmak</i>	43	emfatična - preuveličavanje
		<i>sıvamak</i>	60	emfatična - preuveličavanje
		<i>kafa</i>	108	emotivna – agresivno psovanje/emotivna - katarza
		<i>beyin</i>	12	emotivna – agresivno psovanje/emotivna - katarza
		<i>akıl</i>	35	emotivna – agresivno psovanje/emotivna - katarza
		<i>iç</i>	434	emfatična – preuveličavanje

6. Zaključak

Jedna od glavnih pretpostavki u kontrastivnoj lingvistici je da različiti jezici koriste sebi svojstvene metode i sredstva kako bi izrazili različite pojave koje mogu, ali i ne moraju biti specifične za društva koja ih koriste. Fenomen vulgarizama i psovki, jezičnih elemenata koji su neraskidivo povezani s emotivnim svijetom pojedinaca koji ih koriste, predstavlja zahvalan teren za istraživanje te pretpostavke. U ovom je radu naglasak bio na analizi vulgarizama i psovačkih izraza temeljenoj na dva teorijska okvira: teoriji semantičkih polja i teoriji govornih činova. Budući da su pretpostavke i metode prve od njih pogodne za istraživanje onoga što je kulturno specifično, a druge za istraživanje onoga što je univerzalno u jezicima, njihovo kombiniranje može nam pružiti dobar uvid u fenomen kao što je psovka. S tim pretpostavkama smo, na temelju korpusa u *SketchEngineu* i ručno sastavljenog korpusa s društvenih mreža *YouTube* i *Reddit*, analizirali vulgarizme i psovke u dva tipološki različita i kulturno udaljena jezika: hrvatskom i turskom.

Prva činjenica koju vrijedi istaknuti je ta da se velik broj vulgarizama u turskom korpusu, javljaju rjeđe nego u hrvatskom. Kao primjer toga možemo navesti leksem za ženski spolni organ (u hrvatskom 7,72, a u turskom 2,28 pmt), leksem za pražnjenje crijeva (u hrvatskom 9,79, a u turskom 1,39 pmt) ili leksem za mušku spolnu žlijezdu (u hrvatskom 9,29, a u turskom 0,56 pmt). Ovi podaci ukazuju na zaključak da su govornici hrvatskog jezika skloniji korištenju vulgarizama iz različitih domena nego govornici turskoga jezika. Međutim, valja uzeti u obzir i činjenicu da za određene vulgarizme u turskom jeziku, kao što su imenice *am* ili *sik*, nismo mogli izmjeriti točan broj pojava i njihovu frekvenciju u korpusu zbog određenih tehničkih ograničenja korpusa (primarno zbog činjenice da se u turskom korpusu često pojavljuju neki homonimni izrazi iz stranih jezika i da korisnici često prave pravopisne pogreške kao što je pisanje *sik* umjesto priloga *sik*). Ono što se svakako može zaključiti jest da govornici hrvatskog i turskog jezika koriste vulgarne lekseme koji imaju isti izvanjezični referent s različitom učestalošću u različite, ali u nekim slučajevima i slične svrhe, te da postoje određene razlike u psovačkim izrazima između ova dva jezika.

Kao primjer psovačkoga izraza u kojemu se sve stavke koje su obuhvaćene ovom analizom poklapaju i u hrvatskom i u turskom jeziku možemo uzeti hrvatski *Idi u pičku materinu!* te turski *Amına koyayım!*. Vulgarizmi iz oba izraza pripadaju domeni spolnih organa, štoviše

imaju identičan izvanjezični referent, ženski spolni organ, sintaktički predstavljaju glagolske fraze u ulozi uzvika, semantički neugodne sugestije u skladu s Ljungovom klasifikacijom samostalnih psovačkih izraza, te imaju istu funkciju (emotivna funkcija) i svrhe (agresivno psovanje ili katarza). Ipak, u većini izraza obuhvaćenih ovom analizom ovako visok stupanj poklapanja nije bio prisutan. Tako se primjerice hrvatski psovački izraz *pun kurac* iz domene spolnih organa, koji sintaktički ima ulogu priloga količine, a semantički predstavlja metaforičnu psovku u značenju 'puno, previše, pretjerano' te ima emfatičnu funkciju i koristi se u svrhu preuveličavanja, najbolje poklapa s turskim izrazom *bok gibi* koji ima slične sintaktičke i pragmatične karakteristike, ali pripada drugom semantičkom polju, odnosno skatologiji. S druge strane, na primjeru hrvatskog izraza *jebati u mozak* te turskog *beynini sikmek*, koji su vrlo slični po kriteriju sastavnica, možemo vidjeti kako vulgarizmi iz iste domene koji imaju iste izvanjezične referente mogu nositi različita značenja te obavljati različite funkcije. Dok se hrvatski izraz koristi kao figurativna ekstenzija doslovnog značenja 'provocirati, praviti budalu od nekoga' te ima emfatičnu funkciju sa svrhom preuveličavanja, turski izraz može se koristiti ili kao figurativna ekstenzija doslovnog značenja 'dosađivati, zamarati nekoga' po čemu se poklapa s hrvatskim izrazom *ići na kurac* ili kao neugodna sugestija koja ima emotivnu funkciju te se koristi u svrhu agresivnog psovanja, po čemu se poklapa s hrvatskim izrazom *nabiti na kurac*. Za neke se pak psovačke izraze ne može pronaći vulgarni ekvivalent u hrvatskom jeziku, kao što je primjerice turski izraz *sike sike*, nego se njihovo značenje u hrvatskom može izraziti samo ne-vulgarnim izrazom. Zanimljivu situaciju zatekli smo i sa hrvatskim psovačkim izrazom *jebote Bog* te turskim izrazom *Allah'ım sikerim*, kojega nismo pronašli u korpusu u *SketchEngineu*, ali jesmo u ručnom korpusu. Dok se hrvatski izraz osim kao kletva/neugodna sugestija koja ima emotivnu funkciju sa svrhom agresivnog psovanja koristi i kao uzvik u svrhu katarze, u turskom se jeziku on koristi isključivo u svrhu agresivnog psovanja te je, barem prema podacima koje smo prikupili u ovom istraživanju, ograničen na korištenje u kontekstu rasprava ili prepirki na temu religije. Ovo su samo neki od primjera koji pokazuju da je provedena analiza potvrdila pretpostavku da govornici hrvatskog i turskog jezika koriste različite psovačke izraze kako bi izrazili slična emocionalna značenja te da samim time ti izrazi obnašaju slične funkcije u oba jezika. Iako u oba jezika glavni vulgarizmi koji čine jezgru psovačkih izraza proizlaze iz istih iskustvenih domena, psovački izrazi u kojima se oni koriste različito su zastupljeni u ta dva jezika. Dok u hrvatskom jeziku i po učestalosti i po broju kolokacija dominiraju glagol *jebati* te

imenica *kurac*, u turskom jeziku su najzastupljeniji i najproduktivniji vulgarizmi iz domene skatologije.

Iako se u velikom broju kultura, uključujući i hrvatsku i tursku, psovka percipira kao nepoželjan jezični otpad koji treba ukloniti iz uporabe, činjenica je da se ona često susreće i u govornom i u pisanom jeziku te da čini neizostavan element jezičnih praksi brojnih zajednica i pojedinaca. Psovanje je važna sastavnica komunikacijske kompetencije govornika nekog jezika te kao takva predstavlja element koji bi oni koji žele postati kompetentni govornici toga jezika trebali svladati i usvojiti, makar ga i ne koristili u svojoj jezičnoj produkciji. Osim toga, na psovačke se izraze često može naići i u različitim književnim djelima, filmovima, serijama i drugim oblicima ljudske djelatnosti kojima je svojstveno jezično izražavanje pa je njihovo poznavanje korisno i za prevoditelje koji bi trebali što vjernije prenijeti sadržaj iz jednog jezika u drugi. Budući da psovka primarno izražava emotivno značenje, najvažnije komponente koje se moraju uzeti u obzir pri interpretaciji i korištenju psovačkih izraza su funkcije koje oni obavljaju te svrhe u koje se koriste kako bismo mogli iskoristiti prigodnu psovku u ispravnom kontekstu, što smo na primjeru nekoliko odabranih psovačkih izraza u ovome radu nastojali pokazati.

Literatura i izvori

Aktunç, Hulki. *Türkçe'nin büyük argo sözlüğü (tanıklarıyla)*. Yapı Kredi Yayınları. 2019

Altun, Hilal Oytun, Emine Gürsoy Naskali. *Hakaret Kitabı*. Kitabevi. 2010

Austin, John Langshaw. *How to do Things with Words*. Oxford University Press. 1962

Badurina, Lada, Ivo Pranjković. *Jezična i pragmatična obilježja psovke*. Romanoslavica 52, 2016

Badurina, Lada, Nikolina Palašić. *Komunikacijska funkcija psovke i pitanje njezine vulgarnosti*. Croatica 64. 2020

Boran, Gültekin. *Semantic Fields and ESL/EFL Teaching*. International Online Journal of Education and Teaching (IOJET), 5(2), 2018

Çiçek, Ahmet, Mustafa Yağbasan. *Küfür ve Argonun Gündelik İletişimdeki Yeri: Üniversite Öğrencileri Üzerinde bir Alan Araştırması*. Akdeniz İletişim Dergisi. 2019

- Croft, William, Cruse, Alan D. *Cognitive Linguistics*. Cambridge University Press. 2004
- Dynel, Marta. *Swearing Methodologically The Impoliteness of Expletives in anonymous commentaries on Youtube*. European Journal of English Studies. 2012
- Jay Timothy and Kristin Janschewitz. *The Pragmatics of Swearing*. Journal of Politeness Research 4. 2008
- Ljung, Magnus. *Swearing: A Cross-Cultural Linguistic Study*. Palgrave MacMillan. 2011
- Lyons, John. *Semantics: Volume 1*. Cambridge University Press. 1977
- Montagu, Ashley. *The Anatomy of Swearing*. MacMillan. 1967
- Pilch, Pavel. *Psovka u hrvatskome i češkome jeziku*. Diplomski rad na Filozofskom fakultetu Masarykova Sveučilišta u Brnu. 2011
- Pinker, Steven. *The Stuff of Thought: Language as a Window into Human Nature*. Penguin Books. 2007
- Raffaelli, Ida. *O značenju. Uvod u semantiku*. Matica Hrvatska. 2015
- Searle, John Rogers. *Speech Acts*. Cambridge University Press. 1969
- Sinković, Sunčana. *Pragmatic analysis of swear words in online communication*. Diplomski rad na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. 2021
- Užarević, Josip. *Fenomenologija psovke*. Republika: Časopis za književnost 55. 1999

Sažetak

Cilj ovoga rada je ponuditi analizu i kratki uvid u korištenja vulgarizama i psovačkih izraza među govornicima hrvatskog i turskog jezika na temelju podataka iz hrvatskog korpusa *hrWac* i turskog korpusa *trTenTen12* te ručno sastavljenog korpusa objava na društvenim mrežama *Reddit* i *YouTube*. Vulgarizmi koji se koriste u psovačkim izrazima u oba jezika klasificirani su prema semantičkim poljima, odnosno iskustvenim domenama kojima pripadaju te su njihove pojave analizirane u skladu s teorijom govornih činova kako bi se uvidjelo koje funkcije obavljaju te u koje se svrhe koriste. Dvije su glavne pretpostavke na kojima se temelji ovaj rad, prva od kojih je da govornici hrvatskog i turskog jezika koriste različite vulgarizme i psovačke izraze s različitom učestalošću budući da je psovački vokabular nekog jezika uvjetovan iskustvima i svjetonazorom zajednice koja ih koristi te da se razlikuje između kultura. Druga pretpostavka je da se psovački izrazi u oba jezika koriste u sličnim funkcijama te sa sličnim svrhama budući da psovke primarno izražavaju emotivna značenje koja su zajednička svim ljudima bez obzira kojoj kulturi pripadali.

Ključne riječi: vulgarizmi, psovački izrazi, semantička polja, govorni činovi, hrvatski jezik, turski jezik

Abstract

The aim of this thesis is to offer a brief insight into and analysis of the usage of vulgar and swearing expressions by speakers of Croatian and Turkish on the basis of data collected from the Croatian *hrWac* corpus and the Turkish *trTenTen12* corpus and a manually constructed corpus of discussions on *Reddit* and *YouTube*. The vulgar expressions used in swears in both languages were classified according to the semantic fields, i.e. domains to which they belong, after which their occurrences were analysed in line with the postulates of the speech acts theory in order to find out what functions they fulfill and for what purposes they are used. There are two main hypotheses on which this thesis is based: that speakers of Croatian and Turkish use different vulgar and swearing expressions with different frequencies since the swearing vocabulary of a particular language is determined by the experiences and worldviews of the community which uses it and, as such, changes from culture to culture. The other hypothesis is that the swearing expressions are used in both languages to fulfill similar functions and purposes since they are primarily used to express emotional meanings which all humans share regardless of the culture they belong to.

Key Words: vulgar expressions, swearing expressions, semantic fields, speech acts, Croatian, Turkish